

BÁCSKA.

MEGYEI KÖZÉRDEKŰ POLITIKAI KÖZLÖNY.

ELŐFIZETESI ÁR:
Egész évre . . . 12 kor. Negyedévre . . . 3 kor.
Félévre . . . . 6 kor. Egyes szám ára 20 fillér.

Felelős szerkesztő:
BITTERMANN SÁNDOR.

Kiadótulajdonos:
BITTERMANN NÁNDOR.

Hirdetéseket és nyiltéri közleményeket
a kiadóhivatal vesz fel és azok előre fizetendők.
MEGJELEN MINDEN KEDDEN ÉS PÉNTEKEN.

Beiktatása.

(Május 15.)

*Kikelet szelid mosolyától
Ébred a szunnyadó határ,
Örömprepesve énekelget
Zengő erdőben a madár.*

*Valami száll a levegőben,
Valami zúg a légen át . . .
Valahol virágosó hullott . . .
Az tette ezt a nagy csodát.*

*A mitől köny szökik szemünkbe,
A mitől megdobog szívünk,
S hinnünk kell: nem hagyott el, él még
A mi erős, nagy Istenünk!*

*Halljátok! zászlók pattogását
Hozza a langyos fuvalom,
Magyar szívvel magyar dalt penget
A hegedű, a cimbalom.*

*S a dalba — nem káprázat — hallom;
A magasból egy hang vegyül:
Borúljatok le! Alleluja!
„Hazádnak rendületlenül!”*

*Ugye hogy köny szökik szemünkbe?
Ugye hogy megdobog szívünk!
Ugye hogy nem hagyott el, itt van
A mi erős, nagy Istenünk!*

*S hogy volt idő mikor zokogtunk
Feledjétek! . . . Örüljétek!
Magasra fel a lobogóval!
Ünnep van, ünnepeljétek!*

Dr. Radványiné Ruttkay Emma.

Apatini Fernbach Károly főispán beiktatása.

Már napok óta meglátszott a városban a készülődés a fényes beiktatásra. Megelevenedett az utca képe dolgos emberekkel s a mi ilyenkor elmaradhatatlan, ráérő kíváncsiakkal. Különösen a Kossuth Lajos-utca torkolatában volt nagy csődület. Ott dolgoztak az egyetlen diadalkapun. Ott volt a járó-kelő kíváncsi népnek legtöbb nézni valója: hogyan lesz a kezdetben rút hernyóból szépséges szineken pompázó, formás pillangó. A kapu csúcsívben emelkedik s közvetlenül a csúcsív alatt egyik oszloptól a másikig huzódik a feliratos szalag: *Isten hozott!* Az oszlopokat s a csúcsívet is nemzeti színű drapéria és zöld lomb díszíti. A transparent lombfűzését két amoretta tartja.

Diadalkapu! Ha valamikor, most van értelme. A diadalmas függetlenség vonul be alatta a vármegyébe. De nem lett volna-e még szebb, még megkapóbb jelképes értelme, ha a vértanu szobort magát öltöztetik diszbe? Ebben lett volna eredetiség is, holott a diadalkapu mély értelme mellett is utszéli díszítő kellék.

Mellőzésén nem akadt volna fel senki sem, mert az új főispán helyben lakik s nem be-, csak felvonul a vármegye-házába.

Mentül közelebb érkezett a beiktatás előestéje, annál diszesebb lett a város. A főbb utcákon minden házról nemzeti színű lobogókat lenget a szél szemmel látható gyönyörűségére a főispán teaestélyére vidékről érkező vendégeknek.

Fáklyásmenet.

A beiktatás előestéjén a vármegye és a székváros közönsége fáklyásmenettel hódolt az új főispán előtt. A gyülekezésre hármasszálalás adott jelt. Már a jeladás előtt sűrűn gyülekeztek a résztvevők a Jókai-téren, utána megvalóságos népvándorlás indult meg. A téren rendezők sűrűgtek-forogtak, hogy a hatalmas tömeget sorakoztassák.

Sorakozás után megindult a menet. A tér csak úgy ontotta az embereket. Időbe került, még a menet teljesen kibontakozott. Mint valami óriási kígyó lobogó tarajokkal hömpölygött végig az

Erzsébet- s a Széchenyi-köruton, a bajai-utcán, a Szent György-téren és Kossuth Lajos-utcán át a vármegye palotája elé. A merre a menet haladt, a házakról nemzeti színű lobogók lengtek alá s az ablakok ki voltak világítva. Impozáns látvány volt a magasból nézni, mikor az egész menet elejétől végig áttekinthetővé vált a bajai-utcában, a Szent György-téren és a Kossuth Lajos-utcában.

Elül lovagolt a városi rendőrfelügyelő két lovasrendőrrel. Utána lépdelt Veliczky Nándor zászlótartó hatalmas nemzeti színű zászlóval s mögötte a zombori kaszinó-egyesületi dalárda tagjai. Innen kezdve állottak fel az utca két felén a fáklyavivők hosszú-hosszu sorfala s közöttük helyezkedett el a résztvevők rengeteg sokasága s elül a vármegye és Zombor város szónokai.

Mikor a menet a vármegyeháza elé ért, a rendőrfelügyelő a két lovasrendőrrel belovagolt a vármegyeháza udvarára s az oldalkapun kimenvén, a Szabadságtéri fasorok előtt a térnék Kossuth Lajos-utcai végén foglalt állást.

Azalatt a dalárda is elhelyezkedett a vármegye palotája előtt, mely fényárban uszott s erkélye s ablakai megteltek nézőkkel. Gyönyörű panorama tárult innen eléjük.

A kaszinó-egyesületi dalárda Bartay Nemzeti imáját énekelte:

„Halld imánkat, égnek Ura! Egy nemzet esd és kérve kér“ . . . A fohász hangjai után Mihajlovits Endre, temerini plébános, az óbecsei kerület képviselője lépett az erkély előtt föllállított emelvényre, s messze csengő hangon, hazafias hévvel áthatott beszéddel a vármegye közönsége nevében üdvözölte a főispánt.

Mihajlovits Endre üdvözlő beszéde.

Méltóságos főispán ur!

Nagy napok emlékét a történelem csalahatatlan muzsája arany betűkkel vési történetkönyvébe s a késő századok unokái a képzelet szárnyain szállnak vissza hozzá, hogy a nemzetnek megvívandó élet-halál harcaiban bátorságot merítsenek belőle. Ily szép és dicső nap az 1906. évi április hó 28-ika, melyen ő cs. és kir. apostoli felsége apatini Fernbach Károlyt Bács-Bodrog vármegye és Zombor sz. kir. város főispánjává legkegyelmesebben kinevezni méltóztatott.

Méltóságos főispán ur! Nekem jutott a szerencse, hogy székfoglaló előestéjén a vármegye közönsége nevében hódolatteljesen üdvözöljelek. Szavaimban ezrek lelke lángol feléd és köszönt téged a rendületlen ragaszkodás, a törhetetlen hűség édes érzelmeivel.

Ha visszaszárnyal lelkem a közelmúltba, égető könnyet érek végig perdulni arcomon. Látom a nemzeti jólétet fölemészítő pártviszály viharát; látom a dúló harcokat, melyek a magyar nemzetnek legföltettebb kincsét, ezredéves alkotmányát sárba taposták; látom az ördögi viszályt, mely az egyenlőség, testvériség és szabadság szent eszméit földre akarta tiporni. Megkezdődött a harc széles e hazában s e vármegye közönsége is megvívta dicsőséges harcát, hogy a nemzeti trikolornak, melynek égíse alatt elődei vértettek a csatatereken és a vesztőhelyeken, megmentse szent függetlenségét.

Hogy nekünk osztályrésztül jutott küzdeni a nemzet legszentebb talizmányáért: függetlenségéért, legyen áldva érette a magyarok istene! Legyen áldva, hogy megadta érnünk az időt, midőn küzdelmünk jutalmaképpen egy oly férfit ünnepelhetünk a vármegye főispáni székében, ki megmutatta a harc mezején, merre kell haladnunk, hogy a nemzeti függetlenség zászlaját diadalra juttassuk. Te voltál vezércsillagunk, a te szivednek hazafiságtól lángoló érzése tette lehetővé, hogy diadalmasan végig harcoltuk a nagy tusát.

De miért kívánok a múltba visszatekinteni? Félre csüggedés, mely nem mer a jövőbe nézni

Mi bátran nézünk oda, hisz a mai napon Bácsvármegye közönsége te benned zálogát látja egy szebb jövő hajnalhasadásának édes jó magyar hazánk felett

A mai napon, midőn te atyaságot vállaltál e vármegye népeivel szemben, tartsd meg nemes lelkednek szeretettől áthatott érzését a vármegye minden törvényes igénye iránt. Tudom, hogy lelkedben a hazafiság kiolthatatlan lángja ég. Megmutattad, mint kell szeretni a drága hont, melyhez gyermekko-

runk boldog álmainak, ifjuságunk szép reményeinek, férfikorunk tetterejének számai kötik lelkünket. Lelkednek legszentebb eszméje a vallásosság után a hazaszeretet, jobban tudod szeretni hazádat, mint a Dardanellák arany-szarvát, vagy Nápoly gyönyörű partjait. Légy áldott főispáni működésedben, mely alatt egyről biztosak lehetünk, hogy e honfui szereteted, igazságos szerető érzeted nem ismer olyan körülményt, hogy megalkudjék, nem ismer különbséget szegény és gazdag, ur és szolga között. Meg vagyok győződve szívem egész hevületével, hogy te nálad csak egy különbség létezik; az a különbség, igazságos, jogos kéréssel fordul-e hozzád az ember vagy nem. Légy igaz atyja e vármegye közigazgatási fejlődésének, hogy kormányzatod alatt gazdaggá tehessed a hazát, mert csak gazdag hazát lehet függetlenné, szabaddá tenni. Visseld szíveden Magyarország szegény népe sorának javítását, mert e néposztály viseli a terhek súlyát, eddig nem élt, csak tengette életét ez Istentől megáldott hazában.

Sokat, nagyon sokat mondhatna honfui lelkesedéstől felszárnyalt lelkem, de nem akarom túrelmedet tovább igénybe venni Egyre kérlek még, egyesítsd a szeretet szent templomában a vármegye minden lakosságát, vallásfelekezeti és nemzetiségi különbség nélkül. Tiszteld a vármegye lakosainak vallásos szent meggyőződését, mert hitvallás nélkül társadalom nem létezhet. Inkább elképzelek légbé épített várost, mint népet, országot vallás nélkül. Amely nemzetnek nincs hite, így pengeti a költő lantja hurjain, éljen, bár nincs élete. Ha különféle ajkakon hirdetjük is a hazaszeretetet, ha különféle ajkakon kérjük is az Isten áldását szerett hazánkra, az nem tévelyíthet el bennünket attól, hogy ezt a hazát mindenki, minden különbség nélkül forrón, rendületlenül szeresse.

Most pedig egyet kívánok. A jó Istennek szent kegyelme magasztosítja fel lelkedet, szívedet felelősségterhes feladatodban, hogy ezután fáradozásod által föllendüljön a gazdagság és boldogság e hazában, hogy így boldogan lássa apostoli, királyi ő felsége e hont, hogy lelje népe boldogsága örömét, hir és szerencse koszorúzza szent fejét.

A magyarok Istene éltesse apatini Fernbach Károly Bács-Bodrog vármegye főispánját. (Szünni nem akaró lelkes éljenzés és taps)

A zúgó éljenzés lecsillapulta után Prokópy Imre zombori felső kereskedelmi iskolai tanár Zombor szab. kir. város közönségének hódolatát tolmácsolta harsány hangon, férfias erővel, nyílt őszinteséggel, ugyanugy megnyilatkozó hatást keltve.

Prokópy Imre beszéde.

Szeretve tisztelt Főispán Urunk!

Nem a magas állásod előtti feltétlen meghajlás, nem a mindenkori hatalom tömjénezésének önző vágya, mely a hagyományos: Meghalt a király, éljen a király! férfiatlan divatjában esucesosodik ki és nem a sablonos ünneplésnek ragadós viszketege hozta össze ma Zombor lakosainak ezreit, hogy Téged, Méltóságos Uram, főispáni székfoglaló alkalomból üdvözöljenek.

Nem szolgálai a mi hódolatunk, hanem amilyen önkéntes, éppen olyan önértetes is. A büszke polgári öntudatnak spontán megnyilatkozása az, amely mig egyrészt a Te kineveztetésedben a lezajlott nemzeti küzdelem rögs útjain szerzett hervadhatatlan érdemeid-

nek legmagasabb elismerését látja és méltányolja, addig másrészt abban a saját szent ügyének, a függetlenségi eszmének és a népesség magasztos elvének közeli diadalát ünnepli. Mert a Te főispánságod a nemzeti ügy győzelmének és a teljes önállóság felé való lenyűgözhetetlen törekvés felülről immár megpecsételt érvényesíthetőségének a jegyében született s azért emeljen bár fel, vagy sujtson is le a nép és az intéző körök változékony kegye, a hatalmasan lüktető nemzeti érzés végleges felszabadulásának felejthetetlen emléke vármegyénkben mindvégig a Te főispánságodhoz és a Te nevedhez fog fűződni!

Az az Ave Caesar, az a riadó éljenzés, mely ma Te feléd és személyeden át a nemzeti kormány felé száll, nem az aréna konceszó és élvhajászó tömegének üdvrivalgása, hanem a tespedéséből fölrázott, a maga sorsát függetlenül intézni akaró nép készséges és örömteljes hódolata. A fáklyák lobogó fényében a mi lelkesedésünk tüze lángol, az énekakkordjaiból és az éljenek riadójából a mi szeretetünk szózata harsog feléd, mert meg vagyunk győződve, hogy a Te programmodban, mely a független magyar államiság, a nemzeti nagyság és a népszabadság fenséges programja, nincsen hely a gyűlölség, a boszu és a politikai üldözés szurós tövisei számára. Annak a keretei közt a béktülekénység, a kölesönös megértés és a bölcs kiegyenlítés örökszép virágai nyiladoznak, de csakis az önzetlen hazaszeretet termékeny talaján és az egységes magyar nemzeti állam intranzigens álláspontjának elengedhetlen előfeltétele mellett.

Az a program a nemzeti haladást szolgáló munkának és a becsületos törekvések egyesítésének a programja, amelyen belül tér és alkalom nyílik minden jogos és törvényes igyekezetnek a megvalósítására, de amelyen kívül nincs üdvözülés, nem lehet boldogulás, csak bukás és kárhózat.

S amidőn most, Zombor városa közönségének nevében lelkem mélyéből tiszteletteljesen üdvözöllek, még csak annak a biztató reményünknek adok kifejezést, hogy azt a lelkesedést, mely ma mindannyiunk szívében lángol, céltudatos vezetéssel maradandó alkotásokban fogod megrögzíteni, azt az óriási erkölcsi tőkét pedig, melyet a mi bizalmunk és hazafias örömtől buzgó tetterünk bocsát rendelkezésedre, hasznosítani és gazdagon kamatoztatni fogod városunk, megyénk és édes hazánk javára.

A magyarok Istenének áldása kísérjen utadon, működésedet pedig irányítsa megalkuvást nem tűrő égő honszerelmed!

Éljen Fernbach Károly, Zombor sz. kir. város főispánja!

A két üdvözlő beszédre a főispán a vármegyeház erkélyéről válaszolt, megköszönve a tiszteletnek, szeretetnek ily magasztos megnyilatkozását.

A főispán beszéde.

Polgártársaim! Engedjék meg, ha először is eltűnődöm, álom, vagy való-e az, amit itt látok. Álom, vagy való-e, hogy én, Bács-Bodrog vármegye függetlenségi pártjának elnöke, elveim teljes fentartásával elfoglalhassam holnap Bács-Bodrog vármegye és Zombor sz. kir. város főispáni székét. Valónak kell lennie, hisz, polgártársaim, látom önöket s hallottam szónokaik érces hangját.

Nyomor és szenvedés volt a múlt napokban a nemzetre kimondva. Nyomorral és szenvedéssel akarták a magyar nemzetet megijeszteni, hogy megadja magát. A magyar nemzet ős

időktől fogva megtanult tűrni és szenvedni. Mikor kimondatott rája a nyomor és szenvedés, a magyar pártok falai leomlottak, nem létezett párt, egyesült a nemzet. S az egyesült nemzet erős sziklavárat képezett, mely bevehetetlennek bizonyult. Polgártársaim! Hazafiatlan, szív- és léleknélküli kormány alakjában zudított a nyomor és szenvedés a nemzetre. A kormánynak nem volt más dolga, mint hogy édes hazánkban mentül nagyobb zavart csináljon. Ez a kormány a magyar nemzet legjobbjait, kik önzés nélkül dolgoztak, állásuktól elmozdította, elesapta és helyettesítette oly elemekkel, melyek önző céljaikra használták fel nagy állásukat.

De, polgártársaim, április elején jött egy forgószél, mely ezt a nemzetet felkavarta s nem maradt utána egyéb, mint egy óriási porfellek. Azután jött egy áprilisi enyhe szél, mely a porfelhőt eloszlatta. S mikor a felhők szétszoltak, akkor látott a magyar nemzet Bécs felől egy robogó vonatot közeledni. Ez a vonat hozta a magyar nemzet megmentőit, vezéreit, az ujonnan kinevezett nemzeti kormányt. Mikor ez a vonat hazánk fővárosába ért, a porfelhő eltűnt, szél elült, a levegő tiszta lett. A magyarok istene megballgatta a nemzet kérését, eltávolította a király mellől a gonosz tanácsosokat és helyükbe tette a most kinevezett nemzeti kormányt.

Polgártársaim! Ő felsége a király és ezen ujonnan kinevezett nemzeti kormány bizalmából foglalom el úgy Bács-Bodrog vármegye, mint Zombor sz. kir. város főispáni székét.

Polgártársaim! Amikor a nagy küzdelem megkezdődött, én is azon zászló alá esküdtem, mely a függetlenség és önállóság felé törekedett. Erre a zászlóra felesküdttem, hiva maradok és leszek mindvégig.

Polgártársaim! Midőn a nagy harcban részt vettem, nem gondoltam arra sohasem, hogy jutalmat kapjak érte. Tettem tiszta hazafias meggyőződésből. De midőn a béke megkötött, mégis elfogadtam e diszes állást, elfogadtam, mert ez állásban is szolgálni akarom a hazát, szülő vármegyém és a várost, ahol születtem, éltem és élni akarok.

Mint hogy nekem is vannak elveim, melyeket tiszteltetni kívánok, épúgy becsülni fogom én is mások elveit. Mint főispán, pártok felett fogok állani és pártatlan leszek. Nagy figyelemmel leszek mindenkinek törvényben gyökerező jogaira. A törvényeket és jogokat szigorúan meg fogom tartani és megtartatom mindenkivel, akár szegény, akár gazdag, akár erős, akár gyöngye, akár tisztviselő, akár magánfél. Féltékenyen fogom őrizni Bács-Bodrog vármegye és Zombor sz. kir. város autonómiáját, mert ez, mint a befejeződött utolsó harcban is kitűnt, a nemzetnek legnagyobb védő bástyája.

Nagy figyelmet fogok fordítani a nemzetgazdaságra, az iparra és kereskedelemre. A munkaadó és a munkás közti viszonyt úgy kell rendezni, hogy mind a kettő meglegyen elégedve. Legnagyobb gondot kell fordítani az iparra, mert ha iparunk nincs, sohasem számíthatunk arra, hogy nemzetünk független lehessen. Ha iparunkat kifejti oly fokra, mint más művelt nemzetek, akkor függetlenségünk megjön magától. Mint hiva az általános választó jognak, hatáskörömben mindent el fogok követni, hogy e kérdés közmegelégedésre nyerjen megoldást.

Végül engedjek meg, hogy e fényes ovációért, melyben részesítették, hálás köszönetet mondjak. Éljen Bács-Bodrog vármegye és Zombor sz. kir. város közönsége.

Szünni nem akaró éljenzés harsant föl a beszéd után, mely csak akkor csendesült le, mikor a dalárda Oláh Károly Nemzeti fohászának éneklését elkezdte. Ezerek szívében kelt visszhangra e fohász: „Isten áldd meg, védj hazánkat! Áldd meg és védj a magyart!”

A tisztelgés ezzel véget ért. A fáklyásmenet az érkezés sorrendjében a Kossuth Lajos-utcán át visszatért a Szent György-térre, ahol aztán szétoszlott.

Gyönyörű időben folyt le az ünnepelés, mely után a nagy közönség még sokáig hullámozott a Szabadság-téren, s a körut sétautjain.

A tea-estély.

A szerenád után a főispán és neje fényes teaestélyt tartott a vármegyei háza termeiben. A nagy és kis gyűlésterem s a főispáni szobák mind zsufolásig megteltek a meghívottakkal. A város és vármegye közönségének minden rétegéből több mint ezren élveztek a főispáni pár szíves vendégszeretét.

A méltóságos asszony elragadó nyájassággal, lebilineselő előzékenységgel töltötte be háziasszonyi tisztét. A főispán is igaz magyar vendégszerető házigazda volt, kinek szeretetreméltó figyelme minden vendégre egyaránt kiterjedt.

Nem elcsépelte frázis, ha lukullusinak mondjuk azt a lakomát, melyben a vendégseregnek bőséges része volt. A költő szavaival szólva: „vadat és halat s mi jó falat szem-szájnak ingere, sürgő csoport, száz szolga hord, hogy nézni is tereh.” — Látványosság számba ment az a finom izléssel elrendezett ételtömeg, mely Bergmann Adolf vadászúrti vendéglős konyhájának jó hírnevét méltán dicséri. A szakácsművészet e remekeinek kiállítását a délután folyamán sokan meg is szemlélték. Az ételek és italok sorozatát ide iktatjuk:

Éltető leves.
Attört libamáj kocsonyában.
Töltött tojás.
Attört csirkemell hercegnő módra.
Töltött malac kocsonyával.
Sandwich.

Csirke }
Sonka } tulipán.
Libamáj }
Kecsege remoulade mártással.
Fogas orosz mártással.
Tok tartár mártással.
Tengeri rák orosz mártással.
Hal mayonnaiseban.
Tengeri rák olaj vajban.
Sódar.

Fényezett borjucomb.
Pácolt nyelv.

Hátszin és bélszin angolosan.

Styriai kappan sült }
Pulyka sült } Mixed Pickles
Liba sült } francia és
Kacsa sült } heregcsalátával

Francia borított kocsonyázott saláta.
Francia és amerikai befőttek.
Különböző torták és apró sütemények.
Spanyolhab kosárszámóccával.
Kertészke.
Sajtók.

Thea.
Kávé.
Littke, Törley pezsgő.
Csonoplyai fehér bor.
Ásványvíz.

Hogy ily nagy választéku, finom ételekre a jó csonoplyai fehér bornak s a pezsgőnek nagy kelete volt, tán mondani se kell. A nagyterem karzatán Sipos zenekara játszott s olykor-olykor a bus tárogatóhang a legtávolabbi szobákban vigadozók közé is elhullámozott. A fényesen kivilágított termekben föl se tűnt az a rémes világítás, melylyel a Korona-gőzmalomból az egekre fölcsapkodó lángtenger árasztotta el az egész várost.

Veni sancte.

Másnap, 15-én reggel fél 9 órakor a róm. kath. plébánia templomban hálaadó istentisztelet volt, melyet Fejér Gyula apát-plébános végzett fényes segedlettel. Az istentisztelet alatt a kasszinói dalárda énekelt.

A főispán a vármegyei és Zombor városi törvényhatóságok tagjai és tisztikarai, az idegen törvényhatóságok küldöttei, valamint a hivatalos közönség kíséretével vonult be a templomba. A róm. kath. istentisztelet után őméltósága az egész kísérettel a gör. kel. szerb nagytemplomba ment, hol Kupuszárevits Lyubomir esperes mondott áldást.

A templomból az egész menet gyalog huzódott föl a vármegyei házára, a beiktató diszközgyűlésre.

Festői látvány volt a fölvonulás. A remek diszmagyar ruhák közül is kivált a főispán gyönyörű öltözéke.

A vármegyei diszközgyűlése.

Nem emlékezünk arra, hogy a vármegyei közgyűlési nagyterme ekkora néptengert fogadott volna magába. Ember állt ember hátán, a karzatok is megakva a szép nem képviselőivel. Bizottsági tagok és vendégek raja nyüzsgött szomszéd termekben, sőt a folyosókon is. A nagyteremben elviselhetetlen volt a hőség, úgy hogy ájulás is történt.

Vojnits István alispán 10 órakor nyitotta meg a közgyűlést. Örömet fejezte ki a felett, hogy neki jutott a szerencse a mai napon a diszközgyűlést megnyitni. Üdvözölte a bizottság tagjait és az összes vendégeket. Jegyzőkönyv vezetésével Michailovits Kornél főjegyzőt, a szólni kívánók feljegyzésével Lánckor Antal tb. főjegyzőt bizta meg.

Közgyűlésnek egyedüli tárgya a belügyminiszternek az a leirata lévén, melyben a vármegyei közönségét apatini Fernbach Károlynak Bács-Bodrog vármegye főispánjává történt kinevezéséről értesíti, elrendeli a leirat fölolvását.

A leiratot Michailovits Kornél olvasta fel s felolvasása után hosszan tartó, zúgó tapsvihar hangzott föl.

Ezután az elnöklő alispán régi szokáshoz híven, felkérte a törvényhatósági bizottságot, hogy küldöttséget menesszen a főispán urért, hogy az esküt letegye. A küldöttségbe Zákó István vezetése alatt Császár Péter, Eimann Károly, Freund József, Király Sándor, Kovács Ferenc, Michler Ferenc és Sztankovits György bizottsági tagokat nevezte ki.

A főispánt a közgyűlés termébe lépésekor hosszantartó éljen és tapsvihar fogadta.

Az éljenzés lecsillapodása után az elnöklő alispán néhány keresetlen szóval üdvözölte őt és felkérte, hogy a törvényhatóság előtt mint Bács-Bodrog vármegye kinevezett főispánja az esküt letegye. Erre a főispán stentori hangon kijelentette:

„Tekintetes törvényhatósági bizottság! Kérem, hogy a törvényben előirt esküt tőlem kivenni méltóztassék.“

Az eskü szövegét Michailovits Kornél olvasta és a főispán az egész termet átható erős, határozott hangon mondotta utána az eskü szavait, melyeknek elhangzása után vége szakadni nem akaró, orkászerű éljenriadal és taps köszöntötte az immár törvényes főispánt.

Mikor az éljenzés vihara elcsendesült, a főispán elmondotta itt következő programbeszédét.

A főispán programbeszéde.

Tekintetes törvényhatósági bizottság!

Midőn ő császári és apostoli királyi felségének legkegyelmesebb elhatározása folytán a magas kormány bizalmából Bács-Bodrog vármegye főispáni székét a mai nappal elfoglalom, a legmélyebb tisztelet érzésével üdvözlöm önöket.

Ez alkalommal mindenekelőtt ki kell jelentenem, hogy míg egyfelől teljes tudatában vagyok a kitüntetésnek, amely engem az által ért, hogy e nagy és szép vármegye főispánjává neveztettem ki, — addig másrésztől egész teljében érzem azon nagy felelősség súlyát, melyet az imént letett eskü által magamra vállaltam.

A kitüntetés jelentőségét fokozza nálam a visszapillantás azon férfiakra, kiket elődeim gyanánt tisztelhetek és akik ezen főispáni székeknek fényt kölcsönöztek.

Felelősségemnek érzetét pedig növeli az, hogy szeretetben álló közvetlen elődöm, — akinek én ugyan politikai ellenlábasa voltam, mily nagy buzgalommal és odaadással intézte ezen vármegye ügyeit. Én ezt az állást nem kerestem, de el kellett azt fogadnom, mert az alkotmány és a magyar haza jogainak védelmében kifejtett tevékenységem engem e vármegyében a legelső sorokba állítottak s így a király és nemzet közötti összhang helyreállításával meg kellett hajolnom királyom parancsa és a kormány azon kívánsága előtt, hogy ezen vármegye kormányzatának élére álljak.

Első kötelességem, hogy a főispáni székéből is a legteljesebb elismeréssel adózzam, hálás köszönetet mondjak mindazoknak, akik a lefolyt nehéz időkben kitartóan, csüggedés és félelem nélkül, el nem kedvetlenülve e

közgyűlési teremben olykor ért balsiker által, alkotmányunk által biztosított nemzeti jogaink és az alkotmány védelmében hűségesen kitartottak. E nagy vármegyében is elemi erővel megnyilvánult nemzeti mozgalomnak, ébredésnek része van abban, hogy a becsületes béke helyre állt. És nemzetünk legjobbjai, vezérei ülnek ma a király bizalmával körülövezve a kormány padjain.

Egyrészt a megsemmisülés veszedelmének kitett alkotmányunk és közintézményeink visszanyerték teljességüket, másrészt új korszak köszöntött be a nemzeti irányban való és a gazdasági fejlődés terén is.

Én az új korszakot megnyitó jelenlegi kormánynak és intencióinak nagy munkájában becsületes, munkás és odaadó közege leszek és a rendelkezésemre álló minden törvényes eszközzel oda fogok hatni, hogy fontos feladatait hazánk javára sikeresen megoldhassa.

Amiként a jelenlegi kabinetben különböző politikai nézeteket valló, nem egyforma közjogi törekvéseket képviselő államférfiak egyesültek közös nagy célok érdekében anélkül, hogy elveikről csak egy hajszálnyira is le kellett volna mondaniok, — ugy természetesen én is abban a helyzetben vagyok, hogy függetlenségi és 48-as politikai hitvallásomat a magyar nemzet teljes függetlenségének és önállóságának törvényes útján és eszközökkel való kivívása iránti törekvésemet a maga teljes egészében fenntarthatom és fenn is tartom. Sőt politikai hitvallásom zászlaja jelenlegi diszes állásomban is mellettem lehet, mert hiszen újra megpecsételődött — a pragmática sanctió keretén belül hazánk függetlensége és önállósága felé való törekvés jogossága. Már ez alkalommal a legerőteljesebben hangsúlyozom azonban, hogy a legteljesebben tiszteletben fogok tartani minden hazafias politikai véleményt és a legteljesebb szabadságot fogok a magam hatáskörében is biztosítani bármilyen más hazafias politikai felfogás érvényesülésének.

Bár a jelenlegi kormány csak bizonyos meghatározott feladatok megvalósítására alakult, — ehhez alkalmazkodik tehát természetesen az én munkásságom is, — mégis nem habozok kifejezést adni azon jogosult reményemnek, hogy a pozitív feladatok mellett a jelenlegi kormány működése nagy nemzeti és gazdasági céljainknak, szóval nemzeti és minden más irányban való haladásunknak erősen hasznára fog válni.

Ennyit tartottam szükségesnek politikai magatartásomról és az általános politikai helyzetről megemlíteni.

Tisztán látom az állásommal járó közigazgatási és egyéb feladatok nehézségeit, melyekkel meg kell majd küzdeni, hogy szeretett vármegyém felvirágzását, a közlakosság jólétét én is elősegítem, de biztat a remény, hogy a tekintetes törvényhatósági bizottságnak ezennel kikért támogatásával, együttes vállvetett, összhangzó működésével sikerülni fog a nehézségeket leküzdeni és ebben a munkában már közös erővel valamennyiünknek együtt dolgozni.

Állásommal járó hivatali teendőimet a törvény szabályozván, ígérem, hogy azok szellemében fogok eljárni. Szigorú feladatomban tekintem tehát jövő működésemben, hogy mint a végrehajtó hatalom képviselője örököljem a felett, hogy a törvények és rendeletek megtartassanak és mindenkiel szemben egyenlő mértékben, pártatlanul alkalmaztassanak.

Féltékeny gonddal tiszteletben fogom tartani a vármegye önkormányzati jogát, — hisz a törvényhatóságok ismét az alkotmány védbástyájának bizonyultak, — óhajtom és kívánom ezért, hogy e teremben egészséges, erőteljes élet lüktessen, melyet nem nyom el hatalmi szó; óhajtom és kívánom, hogy mindenki mondja el itt, ami a szíven fekszik, szóval azt óhajtom, hogy e törvényhatósági bizottság határozatai hűen kifejezzék a közönség akaratát, hogy ezen törvényhatósági bizottság valójában Bács-Bodrog vármegye egész közönségét és annak érdekeit képviselje.

Tiszteletben fogom tartani mindenkinek egyéni és — mint már jeleztem — politikai szabadságát.

Vallás- és osztály-, valamint nemzeti-ségi különbség nélkül mindenkinek jogos igényeit teljesíteni, méltányos kívánságait meghallgatni kötelességemnek fogom tartani és minden ügyben lelkiismeretem szerint a legigazságosabban fogok eljárni.

Kiváló gondomat képezendi, hogy a felekezetek, valamint a magyar és nem magyar ajkuak békés egyetértése meg ne zavartassék, hanem valamennyien: magyarok és nem magyar ajkuak testvéri szeretettel istápolják a magyar nemzeti állam szerelmét s hogy ezen közös és mindenki által elősegítendő cél mellett a nem magyar ajkuak törvényben gyökeres jogai és előmenetele is biztosíttassanak. Mondanom sem kell, hogy az a párt, melynek jelmondatában a szabadság, egyenlőség és testvériség jellegi is bentfoglaltatnak, egyenlő meleg szeretettel öleli keblére a magyar haza minden hű fiát.

Ifjú korom óta gazdasági kérdésekkel előszeretettel foglalkozván s megfigyelve a gazdasági élet jelentőségeit, tudom egyrészt, mily alkalmas ez a mi áldott földünk a reá fordított munkát hatványozott gyümölcsökkel visszaadni, tudom, hogy népünk józansága, munkaszeretete, ereje mire képes a földművelési, az ipari és kereskedelmi élet fellendülésére, — de tudom azt is, hogy megyénk gazdasági életének — ideértve természetesen ipart és kereskedelmet — kifejlesztésében mennyi még a teendő. Egyik legfőbb törekvésem az lesz, hogy itt azután, félretéve minden politikai ellentétet, vállvetve, egyesült erővel, lankadatlanul dolgozzunk. Minden gazdasági meggyőződésüket célzó törekvés, javaslat, eszme, bennem a legmelegebb támogatóra fog találni.

Fejlődésnek indult közlekedési viszonyaink istápolására is nagy gondom lesz — és jól tudom, hogy vasuti hálózatunk tökéletessé tétele mellett mily nagy fontossága a jól beosztott, lehetőleg minden község igényeit tekintetbe vevő közuti vasuti hálózat. Sok indokolt kívánság teljesítése van még hátra ezen irányban.

A magyar nemzeti állam kiépítésének egyik legfontosabb eszköze a népoktatás. Öröködni fogok, hogy ez a törvényben gyökerező jogok fentartása mellett, mindenütt hazafias, erőteljes magyar szellemben végeztessék. Megkövetelem e vármegye minden oktatójától, hogy első kötelessége legyen a zsenge gyermek lelkébe a magyar haza iránti szeretetet kitörölhetetlenül beleoltani.

Kívánom, hogy úgy az egyént, mint a családi életet mély vallásos és erkölcsi érzés hassa át, mint az áldásos munka iránytűje.

Igyekezni fogok, hogy mindenki a saját hatáskörében kedvvel és szigorú kötelesség-érzettel végezze munkáját s tulterhelhetés elő ne álljon, szóval, hogy gyors, pontos, tiszta,

a nép érdekét szolgáló közigazgatás létesüljön. Ebben a munkában is előkelő részt kívánok magamnak s meg vagyok győződve már előre is a vármegye és a községek egész tisztikarának és személyzetének odaadó és buzgó támogatásáról, amit ezennel a közügy érdekében külön ki is kérek.

Mint a közgyűlésnek és a közigazgatási bizottságnak elnöke pártatlan leszek s kiválóan örködni fogok, hogy a szólásszabadság szent legyen, hogy szenvedély és személyes ellenszenv a tárgyalások méltóságát ne zavarja, hogy az igazság követelményei mindenkor szem előtt tartassanak s a tárgyalások során a haza és a törvényhatóság igaz érdekei domináljanak.

Tisztemhez tartozván az ellenőrzés, e jogom és köteleességemből kifolyólag ébren fogok ügyelni arra, hogy a közvagyon kezelése tiszta és szabályos legyen, a közpénzek rendeltetési céljaikra fordítottassanak és a takarékoság elve mindenütt érvényesüljön.

Beható tanulmányom tárgyává fogom tenni a nap-nap után nagyobb mérvet öltő kivándorlás ügyét is s mindent el fogok követni arra nézve, hogy ez lehetőleg csökkenessék és a máris jelentékenyen megfogyó munkaerő mezőgazdaságunk és iparunk javára helyhez köttessék. Ezt pedig újabb keresetforrások nyitása útján s a népnek a gyors meggazdagodási vágyból való kiábrándításával vélem elérhetőnek.

Hiszem, sőt meg vagyok győződve, hogy vármegyénk közönségének, e törvényhatósági bizottságnak és a tisztikarnak segítségével sikerülni fog az előadott feladatokat megvalósítani.

Köszönöm a tekintetes törvényhatósági bizottság tagjainak, valamint a vendégeknek is, hogy ily szép számmal voltak szívesek főispáni beiktatásomnál résztvenni s midőn főispáni székemet ezennel elfoglalom, beszédemet azzal végzem: Éljen a király! Éljen a magyar haza!

A főispán beszédét zugó éljenzés és óriási tapsvihar követte, mely után szólásra emelkedett Vojnits István alispán és Bács-Bodrog vármegye tisztikara nevében a következő beszéddel üdvözölte:

Vojnits István alispán beszéde.

Méltóságos Főispán ur!

Tehtetes Törvényhatósági Bizottság!

Engedjék meg nekem azt, hogy ömeltósága székfoglalása után én legyek az első, aki a vármegyei tisztikar nevében ömeltóságát üdvözli.

Örömmel és megnyugvással értesültünk öfelsége azon elhatározásáról, hogy méltóságodat e vármegye főispánjává kinevezni méltóztatott. Örömmel és megnyugvással azért, mert szívünk mélyében meg vagyunk győződve arról, hogy méltóságod vas akaraterejével azon elődei közé sorakozik, kik a vármegyének kormányzatuk alatt dicsőséget és babérokot szereztek. Nem céloim érdemeit hosszan fejtegetni, elég megállapítani azt, hogy mint a kerényi kerület országos képviselője nemcsak ezen kerület, hanem az egész vármegye közönségének javát szolgálta és ha igazságos kérelemmel fordult hozzá azt szívvvel, lélekkel pártolta. Örömmel és megnyugvással fogadtuk kinevezését, mert meg vagyunk győződve, hogy törvénytisztelete és tapintata a leguehezebb feladatokat a legkönnyebben fogja megoldani. Ebben a biztos reményben teljes

megnyugvással nézünk főispáni működése elé és magunk részéről biztosítjuk odaadó támogatásunkról.

Fogadja méltóságod Bács-Bodrog vármegye tisztikarának általam tolmácsolt üdvözlését és kérem, hogy a tisztikart hajlamaiba fogadni és abban megtartani méltóztassék. (Hosszantartó zajos éljenzés és taps.)

Az éljenzés elcsillapultával szó-lásra emelkedett Márton Mátyás és a következő beszéddel üdvözölte a főispánt:

Márton Mátyás beszéde.

Azzal kezdte, hogy az öreg Bács-Bodrog vármegye sok főispáni beiktatást ért meg, de a maihoz hasonlót soha. (Igaz, úgy van!) Majd hosszabb történelmi visszapillantást vett a vármegye alkotmányvédő szerepére az etelközi szerződéstől szent István országvédelemre berendezett vármegyéjén, a bándériális hadszervezeten, a török hódoltság idején az ország területi épségét védő szomszédos vármegyék közös fegyvertényein végig le a legújabb időkig, mikor tért kezdett foglalni az a felfogás, hogy a vármegye nem teszi többé azt a szolgálatot, mit a multban tett. Igaz, a vármegye régi intézmény, olyan, mint a megtépett cserfa, melyet kilencszáz évnek viharai alaposan megtéptek, de a dereka, a törzse ma is erős. A legközelebbi mult eseményei megmutatták, hogy a vármegye nélkül olyan katasztrófa érte volna az országot, melyet aligha tudott volna kiheverni.

Hogy Bács-Bodrog vármegye e nehéz válságban szintén meg tudta őrizni jó hírnevét, ebben az érdem oroszlán része, nyíltan ki merem jelenteni, a főispán ur ömeltóságáé. Akkor, mikor nagyon sokan elcsüggedtek s készek voltak arra az elterjedt véleményre állani, hogy a vármegye leélte magát, akkor ő oda állott Bács vármegyének bátyafokára s nem törődve fáradsággal, küzdelemmel, bajjal segített kivívni a magyar alkotmány megmentését. Ez így van. Azt is tudjuk, hogy ő ezt a diszes állást nem kereste, hanem szinte kötelességszerűen adták kezébe, hogy ezt is az ország felvirágoztatására gyümölcsöztesse.

Ilyen vezére ő Bács-Bodrog vármegyének. Rettenhetetlenül dolgozott a szenvedésnek és nyomornak legsötétebb idején, bizalommal tekinthetünk tehát működése elé.

Azt kívánja, hogy küzdelme ezután is sikeres, fáradsága eredménydus legyen. Lángoló, minden áldozatra kész hazaszeretete azon az uton vezessen bennünket, mely Magyarország történelmi önállásához vezet. Kitarást kíván neki a jó Istentől és áldást működésére.

Ezután szólásra emelkedett Galambos Pál óbecsei ügyvéd, vármegyei bizottsági tag és a következő beszéddel üdvözölte a főispánt:

Galambos Pál beszéde.

Méltóságos főispán ur!

Tehtetes törvényhatósági bizottság!

Midőn bizottsági tagtársaim e nagyszámu, valósággal impozáns gyülekezetre tekintek; legyen szabad a közelmúlt időkben a törvényhatóságok legszomorubb napjait az önök emlékébe visszarögzítenem. A most mult azon napjait ugyanis amidőn az 1000 éves megyei várakba betolakodott szuronyok hatalmával és egy-egy nemzetáruló kisérétében az alkotmányellenes kormány képviselője, aki szükségét érezte annak, hogy királyi kéziratát a nemzet képviseletében a megyei törvényható-

ság által megerősíttesse. A magyar történelemnek az ezen nemzedékről szóló lapjai a kormányok képviselőinek installációi bizonyára külön fejezetet fognak kapni. A sötét lapok mellé örök tanuságként lesznek állítva a tiszta fehérségtől ragyogó lapok, amazokra írva lesznek a törvényt elmagyarázó, a nemzet jogát meggyalázó, az önző atavistikus egyeseknek gonoszságát bizonyító tények, emezekre a főispáni installációk törvényes rendje a nemzetakarát fenséges megnyilatkozása és e kétféle lapok egybevetéséből örök tanuságként fogja az utókor úgy fennt a hatalmasok légkörében mint lent a munkás önértetes nép rétegeiben az emlékekbe vésni, hogy erőtlen a legfelsőbb kézirat és kormányakarát, ha az egy nemzet megromlására céloz; míg dicsőséges és az emberi léleknek magasztos ünnepévé válik a királyi kézirat és kormányképviselői bemutatkozás, ha ezeket a törvényt és jogrend nevében a nemzet a maga akaratával is megerősíti.

Ez az oka, hogy szíves-örömet gyűltünk e mai napon össze. Megjelenésünk folytán vármegyénk jelenkoru történetében meg lesz örökítve az, hogy jóságos királyunk kinevezési jogát, mert az egy alkotmányos kormány felelősségével földve van, a magyar nemzet igaz alattvalói hűségével és tiszteletével nemcsak elismerjük, hanem törvényadta kötelességből a magunk részéről is megerősítjük, Midőn tehát mi önt méltóságos főispán uram installáljuk, tesszük ezt első sorban törvénytisztelethől, de tesszük másodsorban, habár elődének távozása felett érzett fájdalom lelkünkben még mindig sajog politikai örömlünk teljes tudatában és végül tesszük azért, mert erős reményeink kapcsolódnak Méltóságod személyéhez arra nézve, hogy a vármegye közönségének emlékébe élénken bevésett még ma is élő hivatali elődeinek sorát méltó módon fogja Méltóságod is képviselni.

Politikai örömlünk tolmácsolására magamat a hivatottabbak egyikének tartom. Mert hisz egy azon naptól kezdve, amidőn a volt gubernementalis párt szertelen hatalmának megerősítésére célzólag a nemzetképviselet házitörvényeit erőszak útján igyekezett megváltoztatni; akkor én is ott állottam Méltóságod vezérlete alatt álló megyei pártszövetkezetben és innen tudom, hogy Méltóságodat nem ragadja a politikai szenvedély se a szélsőségekhez, se a türelmetlenséghez, hogy Méltóságod miként a saját elvei megbecsülését követeli, úgy a másokét is tiszteletben tartja és hogy az igazi, higgadt mérsékletnek és politikai elveinkhez való szilárd ragaszkodásnak egyik szép sikere a mai ünnepi nap, amikor Méltóságod kezébe immár nem egy politikailag szövetkezett pártnak vezérlete alatt van letéve, hanem kezébe van adva a vármegyének igazi vezérzászlaja.

Ama zászló, melyet hivatali elődei a maguk korában oly diadalmasan tartottak fenn, hogy ök még ma is e vármegye közönségének ama kimagasló alakjai, akikhez nem egyedül a legteljesebb tisztelet, hanem az el-törölhetlen hála is fűz bennünket. Ezért lehetetlen fel nem említenem hálados emlékekkel, hogy méltóságod közvetlen hivatali elődének, Latinovits Pálnak, elévülhetlen érdeme volt az, hogy mig duló viharok pusztítottak más törvényhatóságok területén és igazi szenvedések árán mentették a törvényhatóságok és ezeknek tisztikara a nemzet becsületét, jogát és szabadságát: addig a duló vész csapásai ezen vármegye területéről higgadt bölcsességgel elhárították épen azáltal, mert a

vezérlő zászló teljesen megbízható és hazafias kézben ezt a zászlót hasonlóképpen mint ők erős kézzel és a minden ember szívét, lelkét meghódító jósággal, úgy ragadja fel méltóságod is erős kézzel, munkára készséges lélekkel és szerető szívvvel, hogy ne csak a politikai táborához tartozók, hanem az egész megye közönsége érezze méltóságod hivataloskodásának jótékony hatását. Mert ezen nagy, gazdag és független érzésű megyének százfelé tagolt, nemzetiség, vallás, foglalkozás és osztályok szerint elkülönített társadalma az áldásos béke biztosítása végett erősen ragaszkodik a jogrendhez, törvényhez és a kölcsönös megbecsüléshez.

Epen a megye közönségének ezen erősen kifejtett jogérzése lesz méltóságod kormányzásának szilárd alapja. És ha egyrészt méltóságod igazságszeretete nem fogja megengedni a jogtalan aspirációknak felburjánzását, másrészt pedig, ha méltóságod egyenes lelkével és honfiai szívével védeni fogja e nemzet függetlenségét, szabadságát és alkotmányát, hiven ragaszkodva eddigi politikai elveihez és ha magához öleli e vármegyének kincses ládáját, a megye tisztikarát, melynek élére állítottuk a rajongásig menő szeretetünkkel körülfont alispánunkat, aki nekünk és így méltóságodnak is olyan közsiklaja, melyre bizvást építhetjük, úgy az én legközelebbi óhajom az, hogy ezen tisztikarral és ezen lelkesen hevülő, nemesen érző és igazságosan gondolkozó megyei közönséggel karöltve bátran elindulhat méltóságos főispán ur vezéri útjára és tartsa meg a jó Isten az ön most bizonyára felmagasztosult lelkét a maga szüzi tisztaságában, tartsa meg a nagy ég az ön most bizonyára hazaszeretettől elragadott nemes szívét a maga mélyeséges érzéseiben, hogy valóra váljék mindaz, amire méltóságod Isten nevében szent esküjét e nagy ünnepi órában letette.

Galambos Pál beszéde után szó-lásra emelkedett Schmausz Endre nyug. főispán, megyebizottsági tag és a következő szépen átgondolt, magas szárnyalású beszéddel üdvözölte a főispánt:

Schmausz Endre beszéde.

Méltóságos főispán ur!

Tekintetes törvényhatósági bizottság!

Csak néhány szót kívánok az elmondottak után a magam részéről mondani. Amióta az eszemet tudom, a törvényhatóság ezen termét folytonosan mint a béke és egyetértés szent csarnokát tiszteltem. Ezen érzésen kívül a becsületes munka, a közönségért való odaadó küzdés és fáradság képezte legfőbb törekvésemet. Akkor is, mikor mint egyszerű bizottsági tag, akkor is, mikor irányadólag mint alispán és főispán működtem, ugyanazon eszmék lelkesítettek. Ezeket nem változtattam meg akkor sem, mikor főispáni székektől megváltam. Mikor nagy volt a baj — hála a Mindenható jó Istennek — ő méltósága a volt főispán ur, valamint ő méltósága, a jelenlegi főispán ur szeretetteljes, mérlegelő hozzájárulásával sikerült november 28-án egyseges határozatot létrehozni és sikerült a március 22-iki határozattal a vármegyékre nehezedett nagy bajokat a mi vármegyénkről elhárítani. Egyhangulag ledöntöttük a közöttünk fennállott nehézségeket és testvéreikül sorakoztunk, hogy az alkotmányt és az azt biztosító intézményeket, de legfőképp ő cs. és kir. apostoli felségével való egyetértésünket tőlünk telhetőleg előmozdítottuk. Az ige testté lön. Nem

ugy, mint a költő mondja, százezrek, de millióknak ajakán buzgó imádság epedezett és teljesedésbe is ment. Őfelsége alkotmánytisztelete és a koalíció vezéreinek önmegtartózkodása létrehozta a békét, létrehozta az egységet, amelynek fogantatására nemzetünk legjobbjai vállalkoztak és melynek fogantatását minden becsületes magyar embernek töle telhetőleg istápolni és előmozdítani kell.

Tekintetes törvényhatósági bizottság! Ilyen nézetektől áthatva, igen természetes, hogy én szót kértem, aki egyszer-másszor a multban pártállásomból folyólag ellentétbe is jutottam öméltóságával a főispán urral. Bocsánatot kérek — nyílt, becsületes ember vagyok — felszólalok azért, hogy kifejezzem azon őszinte belső óhajomat, hogy azon kormány, mely mint ideiglenes alakult meg, a kölcsönös érintkezés által folytonosan belsőbb viszonyba jöjjön s azon programot, melyet felállított, az ország érdekében és javára megvalósítsa és a maga létét állandósítsa azért, hogy azután ennek kifolyásaként itt a mi különböző pártviszonyaink között kölcsönös tisztelettel és méltánnyal mint egy akol és egy nyáj egyesüljünk azon nehéz munkában, mely még hátra van s azon irányban haladhassunk előre a 67-es most meglevő alaplóból, — amely után a nemzet törekszik.

Tekintetes törvényhatósági bizottság! Én, mint az alkotmánypárt egy szerény tagja szólok fel, ezuttal is felszólalok azért, hogy a magam és hozzám tartozó t. barátaim nevében is tisztelettel üdvözöljem öméltóságát főispáni székében és biztosítom őt arról, hogy nemcsak én és barátaim, de még azok részéről is, kik eddig a koalíció egyik csoportjához sem csatlakoztak, a méltóságos ur beszédeben határozottan biztosított a pártpolitikai meggyőződés tiszteletben tartása mellett, határozottan számíthat közreműködésünkre. Öméltósága az ő objektív, pártokon felül álló működésében sok szerencsével járjon. Tiszta szívéből kívánjuk ezt neki a maga boldogságára és a vármegye örömére.

A beszédek megörökítése.

Vojnits István alispán indítványozta, hogy az elhangzott beszédek a jegyzőkönyvbe szó szerint vétessenek fel. Egyhangulag elfogadták s az új főispán kihirdette a határozatot.

Ezután a főispán őszinte köszönetet mondott a törvényhatósági bizottság tagjainak és a vendégeknek, hogy oly nagy számú megjelenésükkel szívesek voltak emelni installációja fényét s a király éltetésével berekesztette a közgyűlést.

A vármegyei közgyűlés után a már beiktatott főispán fényes kísérettel gyalog ment el Zombor sz. kir. város beiktató diszközgyűlésére. Fejér Gyula apátplébános vezetésével a városi törvényhatóság küldöttsége a megyeházáig jött a főispán elé. Végig az utcákon folyton éljenző tömeg sorfalai között érkezett meg a városházára.

Zombor városi diszközgyűlése.

Zugó éljenzés fogadta a főispánt a közgyűlési teremben, hol Hauke Imre polgármester üdvözölte.

Az üdvözlés után a főispán letette az esküt, melyet Gyurisits György főjegyző olvasott föl. Majd elmondta programbeszédét, mely főbb vonásaiban megegyező a vármegyén elmondottal. Hatása ez alkalommal is fölemelő volt.

Dr. Thurszky Zsigmond, városi főügyész a tisztikar nevében üdvözölte a főispánt. Beszéde így szólt:

Dr. Thurszky Zsigmond beszéde.

Méltóságos főispán ur!

Tekintetes törvényhatósági bizottság!

Rég nem látott számban gyűltek ma össze e rendkívüli közgyűlésre úgy a mélyen tisztelt vidéki meghívottak, mint városunk polgárságának színe-java, midőn városunk életének egy jelentőségteljes mozzanatát ünnepejük.

A városi közigazgatásnak viszonyainkkal megegyező helyes koncepciója az, hogy a polgárok autonom jogai, az állami élet követelményei és érdekei belül szerencsés összhangot találjanak.

Két fontos tényezője van tehát a városi adminisztrációnak: az autonom joggal bíró törvényhatóság és az állam érdekeinek őre, az államnak a törvényhatóság élére állított bizalmi férfia: a méltóságos főispán ur.

Városunk ama szerencsés helyzetbe jutott, hogy autonom jogainak gyakorlásában, a város speciális érdekeinek gondozásában, méltóságos Fernbach Károly főispán urral, oly kéz jött most segítségére, amely a közigazgatás elébb említett két nagy tényezőjét minden esetre úgy össze fogja tudni egyeztetni, hogy az csakis városunk anyagi és erkölcsi előhaladását fogja eredményezni.

Ezen biztos hiszemben és tudatban van szerencsém Zombor szab. kir. város tisztviselő karának megbízásából és nevében méltóságodat, mint őfelsége koronás királyunk által városunkra nézve is kinevezett főispánt, szívének egész melegével tiszteletteljesen üdvözölni és örömeinknek adni kifejezést, hogy a magas királyi kegy és a kormány bizalma a közjó és városunk javára s érdekeinek szívének viselésére e diszes állásba épp méltóságodat helyezte.

S örömeink ad kifejezést Zombor város tisztikara még azért is, mert a politikai láthatár kitisztultával és a főispáni állásnak méltóságod által történt elfogadásával, reánk nézve is egy szebb jövő hajnalhasadását látjuk, hogy méltóságod eddigi politikai magatartása és iránya, egyben biztosítani fogja a városi tisztviselő karnak szabadabb véleménynyilvánítását s biztosítani fogja főként politikai meggyőződésének szabadabb érvényrejtését, hogy ekkép a városi tanács és tisztviselő kar továbbra is kivehesse a részét — ha újból arra kerülne a sor — alkotmányunk megvédésében és hogy ekkép, Zombor város tisztviselő kara is, a maga szerény ügykörében — megtartván egyéb teendőiben pártatlanságát — szinte egy-egy követ hordhasson össze a független magyar állam mielőbbi kiépítéséhez.

De ezen működésünkben is vegye méltóságod ígéretünket, hogy bennünk mindenkor a kötelességet tudó és teljesítő tisztviselő kart fogja találni, amely méltóságod főispáni intézkedéseit mindenkor a legnagyobb tisztelettel fogja fogadni.

E mellett legyen szabad méltóságodtól csak azt az egyet kérnünk, hogy fogadjon

bennünket szives jóindulatába és úgy a város, mint a város tisztviselő karának jogos és méltányos kívánságait felsőbb helyen hathatós pártfogásába venni kegyeskedjék.

Ezek után, merem mondani, a városi tisztviselő kar szive őszinte érzelmeit tolmácsolom, midőn a magunk részéről is az Isten áldását kérjük méltóságod működésére és egy szív, egy lélekkel azt kívánjuk, hogy méltóságodat a város, a megye és a haza javára az Uristen még igen soká éltesse.

A városi törvényhatóság tiszteletét, ragaszkodását pedig Buday Gergely, vallásnár, bizottsági tag fejezte ki lelkes beszédben.

Buday Gerő beszéde.

Méltóságos főispán ur!

Tekintetes közgyűlés!

A mai napon, midőn hosszú és nehéz küzdelem után az eszmének diadalát üljük, a mai napon, midőn méltóságod Zombor város főispáni székét elfoglalja, a tekintetes törvényhatóság nevében szót emelek, hogy méltóságodat üdvözöljem. (Éljenzés.)

A magyar nemzetnek története fényesen igazolja, hogy e nemzetet megakarták fosztani attól, amihez ezer év óta joga van. E nemzet évszázadok óta küzd önállóságáért és függetlenségeért. Feltett kincse ez a nemzetnek, idegen jármot nem tűrt soha és talán van remény, hogy kívánja e nemzet azt, hogy gazdaságilag és politikailag független legyen. (Éljenzés.)

Sajnos, nem egyszer megtörtént, hogy saját véreink törtek ellenünk, hiszen még csak rövid idő előtt is úgy álltunk, hogy véreinkből való vér kész lett volna e nemzetet idegen eszme járma alá hajtani. A történelem számos ilyen árulót mutat fel, de hiába minden ármánykodás, e nemzetet rabbá tenni többé nem lehet.

Nagy és nehéz megpróbáltatáson ment keresztül e nemzet, de hála az Alkotónak, mindig találkoztak nagy férfiak, kik a már már csüggedni kezdő nemzetet aléltságából felrázták és mint Mózesek és Józsuék bevezették az ígért földjére.

Ki hitte volna még csak alig néhány hét előtt, hogy e városban, e megyében olyan egyén kerüljön a főispáni székbe, ki a függetlenségi eszmének harcosa. Ki hitte volna, még csak alig néhány hét előtt, hogy a függetlenségi eszme ily óriási diadalt fog ülni. (Lelkes éljenzés.)

Vészteljes felhők tornyosultak hazánk egén, az egész ország mélyen érezte azt a nyomást, melyet az idegen eszme reája gyakorolt. Mindent elkövettek, hogy megalázzanak bennünket, mindent elkövettek, hogy becstelenné tegyenek. Meggyalázták még a magyar nemzet törvényhozó házat is, fegyveres erővel üzték ki a magyar képviselőket. Aljas uton és módon még anyagilag is tönkre akarták tenni azokat, kik a függetlenségi eszmének voltak harcosai. Valósággal azt lehet mondani, hogy a börtön ajtai már megnyitottak.

Az idegen eszmének Góliáthja vasba, páncélba öltözve szuronnal fegyverkezve naponként sértegette a nemzetet. A nemzet nem felelt erőszakkal, hanem dárdjának paritájába beletette a törvénykönyv sima követét és azt sújtotta az erőszak ellen.

A nemzet kitartott, küzdelme nyugodt volt, diadala pedig fényes.

A király megbékült a nemzettel és megadta a magyar alkotmányos és törvényes kormányt.

E magyar, e nemzeti kormánynak köszönhető, hogy most méltóságodat a főispáni székben üdvözölhetjük.

Mi a főispán? Neve a hatalom, hatalma az erő, ereje a törvény, melyhez fűződik az igazság és ha hozzá hű marad, tekintélyt és szeretetet biztosít. Kezében a haladás kereke, melyet nemcsak megindítani, hanem bölcsen kormányozni is hivatott. A kormány bizalmi iférfia s mégis a nép érdekében tartozik munkálkodni. Nemcsak a kormány tartozik felelősséggel, hanem a népnek is és sokkal súlyosabb, ha a nép mond felette ítéletet.

Minden vármegyének, minden városnak természetes feje, naturalis comese, a király; a királyt személyesíti és helyettesíti a főispán. Szt. István királyunk a főispánokra koronás jogarából hadi, birói és közigazgatási hatalmat ruházott. A jogfejlődés során ezek jellege és jelentősége csökkent, míg végre a főispánból egy föltétlenül engedelmessé politikai megbízottat csinált. A közelmúltat pedig tekintve a főispáni hivatás abban merült ki, hogy mindenekfelett kedvező választásokat kellett „csinálnia” és a kormány érdekeire hátrányos határozatokat megsemmisíteni.

Pedig nem ez a főispán hivatása. Nem a kormánynak és pártjának, hanem a királynak képviselője a főispán. A király uralkodói gondosságát nyitja meg és egyaránt ügyel a korona jogai fölött, valamint gyámolítja a népet. Örömmel látjuk, hogy a nemzeti kormány ez irányban keresztül vitte a restaurációt. Látjuk ezt főleg abban, hogy ellenzéki 48-as férfiakat neveztek ki főispánoknak. (Lelkes éljenzés.)

Sz. Pál megyéjében méltóságod volt e pártnak vezére. (Éljenzés.) Méltóságod buzdító szavainak eredménye, hogy e város is most küldte az alkotmányosság visszaállítására a második 48-as párti országgyűlési képviselőt.

Nem csoda ha örömmünnepet ül a vértanu városa, midőn a mai főispáni beiktatást tartja, mert a magyar nemzeti eszme fényes diadalát látja.

Méltóságod nem kereste a főispáni méltóságot, de el kellett fogadnia, mert ezt az ügy szent érdeke megkívánta. És ha elfogadta, ezzel a nemzeti ügynek tett szolgálatot. Kitartó, erős, bátor, hűséges vezérre van szükség, ki azt a zászlót, melyet kezébe vett, elhagyni nem fogja. (Éljenzés.)

Mindenkinek, még ellenségeinknek is el kell ismerniök, hogy nem anyagi érdek, nem hűség, nem hatalomvágy vezette Méltóságodat, hanem az igaz, az őszinte, a törhetetlen ragaszkodás azon eszméhez, amelynek oly kitartó, bátor és anyagi áldozatokat nem ismerő harcosa volt. (Lelkes éljenzés.)

Lobogtassa ezt a zászlót tovább! Igen, Méltóságod most minden párt felett áll, de én azt mondom, itt közöttünk csak egy párt van, melyben valamennyien egyek vagyunk édes magyar hazánk, szeretett városunk boldogságának és jólétének előmozdítása. (Éljenzés.)

Üdvözölöm Méltóságodat Zombor sz. kir. város törvényhatósága nevében és kérve kérem, hogy tegyen meg mindent, ami városunk jólétének előmozdítására szolgál, mert igazán eddigelé a város mostoha gyermek volt.

Üdvözölöm Méltóságodat, mint e város főispánját és mi igérjük, hogy Méltóságodat

minden erőnkől támogatni fogjuk. E törvényhatóságnak minden egyes tagja meg van győződve, hogy Méltóságod igaz szeretettel jött közénk és e szeretetnek következménye, hogy a legnagyobb örömmel is fogadjuk. (Éljenzés.)

Tartson össze minket és vezessen új küzdelemre, ha a nemzet ügye hív; ítélkezzék közöttünk bölcsen, ha a pártoskodás szétszakít és ügyeljen városunk fölött még akkor is, ha gondtalanul szunnyadunk is.

Méltóságos főispán ur! Tekintetes közgyűlés! Nem hizelgés, mert ez nem természetem, hanem az igazi öröm és édes hazánk iránt való törhetetlen ragaszkodás és azon remény, hogy most városunk Méltóságod vezetésével alatt fel fog virágozni, arra indít, hogy a törvényhatóság nevében a legmelegebben üdvözöljem Méltóságodat körünkben és kérjük a Mindenhatót, hogy időtlen-időig tartsa közöttünk.

Isten tartsa Méltóságodat! (Hosszantartó lelkes éljenzés.)

Ezután dr. Lallosevits János üdvözölte a főispánt a következő beszéddel:

Dr. Lallosevits János beszéde.

Méltóságos főispán ur!

Tekintetes törvényhatósági bizottság!

Zombor szab. kir. város főispáni székének elfoglalása alkalmából fogadja méltóságod a városi törvényhatósági bizottság legmelegebb és legőszintébb üdvözlését.

Üdvözöljük méltóságodat új diszes állásában nemcsak illő tisztelettel, hanem őszinte örömmel és megnyugvással is, mert ime évtizedek múltán ismét Zombor város lakóját s zombori polgártársunkat látjuk a főispáni méltósággal kitüntetve.

Biztosítékát és zálogát látjuk mi ebben ama hő óhajunk teljesülésének, hogy Zombor város társadalmi békéje, polgárainak a fennálló vallás-, nemzetiségi- és pártkülönbség mellett is mindenkor példásan megnyilatkozott együttérzése és a városi ügyek elintézésében immár évek hosszú során át tapasztalt összhangzatos működése méltóságod kormányzása alatt is érintetlenül és teljes épségében fog fenntartatni és ápolgatni. Mi méltóságodat minden a szép művészetek lelkes pártfogóját, minden jónak és nemesnek igaz barátját, és társadalmi életünk egyik kitünőségét és vezéralakját tanultuk megismerni, aki eddigi társadalmi szereplésével polgártársainak osztatlan tetszését, elismerését és háláját vivta ki, s azért erős a reményünk és meggyőződésünk, hogy hivatali ténykedésében is nem a személyi avagy a párttekinetek által, hanem mindenkor csakis a jobb igazság és méltányosság által fogja magát vezéreltetni. És erre talán sehol sincs oly nagy szükség mint e vegyes lakosságú város ügyeinek intézésénél. Köztudomású dolog, hogy Zombor város polgárságának majdnem a fele szerb s hogy a városi terheket felénél nagyobb arányban a szerbek viselik, úgy nemcsak a méltányosság elve, de az osztó igazság is megköveteli, hogy csak jogos igényei is kellő méltányolásban és istápolásban részesítenek annál is inkább, mert hiszen a város fejlődése és haladása vallás-, nemzetiség- és pártkülönbség nélkül valamennyiünknek egyaránt szíven fekszik.

Ezen a téren és ily irányban működve méltóságod a városi törvényhatósági bizottságban is csak lelkes munkatársat fog találni, amely mindenkor a legnagyobb készséggel fogja méltóságodat támogatni mindabban ami a város javát célozza és ami annak haladását és polgárainak boldogulását előmozdítja.

Igaz meglepéssel kell konstatálnunk, hogy az elhangzott székfoglalóbeszéd s illetve annak a város ügyeit érintő része e város minden polgárát őszinte örömmel és megnyugvással töltheti el, mert hisz mindenkit meggyőzhet arról, hogy méltóságod a béke olajágával kezében és a pártatlanság és a részrehajlatlanság jelszavával mindannyiunkkal karöltve kíván munkálkodni e város javán. Adjon az Isten erőt méltóságodnak, hogy szép programját meg is valósítsa és adja az Ég, hogy méltóságod nevéhez Zombor város haladásának és fejlődésének egy új és szebb korszaka fűződjék.

Beszédek megörökítése.

Sztrilich Zsigmond bizottsági tag indítványára a közgyűlés elhatározta, hogy az összes elhangzott beszédek a közgyűlési jegyzőkönyvben szószerint megörökítést nyernek.

Ezzel a főispán éltetésével a közgyűlés véget ért.

A főispán egész kíséretével, most már fogatokon tért vissza a vármegyházára a tisztelgő küldöttségek fogadására.

A megyeház kapujánál Bajmok község küldöttsége hatalmas tulipános zászlóval fogadta a főispánt, s Hegedüs plébános üdvözölte, szavait ezzel végezte:

Kinyilott a tulipán,
Fernbach Károly főispán —
Éljen!

A tisztelgések fogadása.

A kalocsai érsek küldötte: dr. Hoffmann Károly.

Országgyűlési képviselők.

A kalocsai káptalan küldötte: dr. Hoffmann Károly.

Róm. kath. papság Fejér Gyula apát-plébános vezetésével.

Karmelita-rend.

Gör. kel. szerb papság Kupuszárevits Lyubomir főesperes vezetésével.

Ágost. ev. papság Lombos Alfréd vezetésével.

Cs. és kir. közös hadsereg tisztikara Stertz Adolf őrnagy vezetésével.

M. kir. honvédség tisztikara.

M. kir. csendőrség tisztikara.

Magyar nőegylet Wundszám Ida vezetésével.

Szerb nőegylet dr. Poppovits Istvánné vezetésével.

Izraelita nőegylet özv. Spitzer Mórné vezetésével.

Napközi otthon dr. Alföldy Ge-deonné vezetésével.

Baja város küldöttsége.

Szabadka város küldöttsége.

Ujvidék város küldöttsége.

Zenta város küldöttsége Dudás Lajos polgármester vezetésével.

Róm. kath. hitközség Hauke Imre vezetésével.

Gör. kel. szerb hitközség Maglits István vezetésével.

Evang. ref. hitközség Arany Gusztáv vezetésével.

Ág. ev. hitközség.

Izr. hitközség Szilágyi Mór vezetésével.

Törvényszék, járásbiróság dr. Eperjesy Béla vezetésével.

Kir. ügyészség Popovits Aurél vezetésével.

Pénzügyigazgatóság és adóhivatal Popp György vezetésével.

Kir. kincstári ügyészség Janovich Gyula vezetésével.

Zombori főgimnáziumi tanári testület Rittinger Antal vezetésével.

Zombori felsőkereskedelmi tanári testület Zsulyevits Ernő vezetésével.

Gör. kel. szerb tanító- és tanítónőképző Borgyosky B. vezetésével.

M. kir. posta és távirtda tisztikara Kraicz Lajos vezetésével.

M. kir. átlamvasuti tisztviselők Modes János vezetésével.

M. kir. erdőhivatal és gondnokság Apatin Párnay erdőtanácsos vezetésével.

Bács-Bodrog vármegyei községi tanítótestület Molnár Ferenc vezetésével.

Róm. kath. tanítótestület Temunovits József vezetésével.

Gör. kel. szerb tanítótestület.

Izraelita tanítótestület Pártos Samu vezetésével.

Történelmi társulat Kozma László vezetésével.

Vármegyei gazdasági egyesület dr. Falcione Nándor vezetésével.

Zombori kereskedelmi testület dr. Falcione Nándor vezetésével.

Zombori ipartestület Frey Imre vezetésével.

Ügyvéd-egylet dr. Lalossevits János vezetésével.

Bács-Bodrog vármegyei orvosi fiókszövetség Pertschy Ferenc vezetésével.

Orvos-egylet dr. Sági Samu vezetésével.

Szabad lyceum egyesület Rác Soma vezetésével.

Önkéntes tűzoltó egyesület Szigeti István vezetésével.

Magyar olvasókör Tárczay Dezső vezetésével.

Polgári kaszinóegylet és dalárda Popovits Sebő vezetésével.

Szerb olvasókör dr. Kosztits Lázár vezetésével.

Iparoskör és dalárda Krizmanits Imre és Tantner Ottó vezetésével.

Függetlenségi kör Mérő Ignác vezetésével.

Adófelszámolási bizottság id. Mihályi János vezetésével.

Szerb dalárda dr. Bikár Voin vezetésével.

Izraelita dalárda.

Ferenc-csatorna részvénytársaság Heinz Albert vezetésével.

Sport-egylet dr. Falcione Nándor és dr. Frank Mihály vezetésével.

Zombori takarékpénztár dr. Falcione Nándor vezetésével.

Kereskedelmi és iparbank dr. Pavlovits Simon vezetésével.

Agrár takarékpénztár dr. Sober Béla és Lányi Mór vezetésével.

Zombori I. önszegélyző szövetkezet Bittermann Nándor vezetésével.

Árucarnok mint szövetkezet Novakovits Izidor vezetésével.

Korcsolya-egylet dr. Birvalszy György vezetésével.

Tusculanum egyesület Jusits Antal vezetésével.

Bács-Bodrog vármegyei jegyzői egyesület Kiss Gyula vezetésével.

Kerényi választókerület küldöttsége Pilaszánovits József vezetésével.

Ujverbázi választókerület küldöttsége dr. Rényi József és dr. Balogh Ernő vezetésével.

Obecsei járás és Obecse község küldöttsége dr. Balaton Gyula és Gávanszky Milos vezetésével.

Magyarokanizsa község küldöttsége Tóth József vezetésével.

Csonoplya község küldöttsége Deák Andor vezetésével.

Negyvennyolcas honvédegyelet idb. Donoszlovits József vezetésével.

Zombor város tisztikara Hauke Imre vezetésével.

Bács-Bodrog vármegye tisztikara, kir. tanfelügyelőség, államépítészeti hivatal, folyammérnöki hivatal és m. kir. állatorvosok Vojnits István alispán vezetésével.

A bankett.

Három óra lett, mire a tisztelgő küldöttségek járásának vége szakadt, de már egy óra után népesedni kezdett a Vadászkiút szálló kertjének helyisége, hol a vármegye és Zombor város közönsége a főispán tiszteletére ünnepi lakomát adott. Hetedfél száz emberre volt a kert helyiségben terítve. Törvényhatósági bizottsági tagokon kívül országos képviselők, városi és választókerületi küldöttségek s azonkívül hatóságok képviselői és a főispánnak számos tisztviselői vettek részt az ünnepi lakomán.

A menu a következő volt:

Francia ragout leves.
Kecsege, tok, fogas tartár mártással.
Angolos hátszín és bélszín körítve.
Argentínai csigák vajjal.
Liba és kacska.
Fejes saláta.
Csokoládés puding.
Kertészke.
Sajtok.
1/2 liter fehér bor.

Az ételek és a szervirozás Bergmann szálló bérlő izlését dicsérte, a kiszolgálást azonban sok kívánni valót hagyott fenn a periferiakon.

Pecsenyénél megeredt a felköszöntők sora. Az elsőt a főispán mondotta öfelségére a királyra, melyet a jelenle-

vők állva hallgattak meg. Eigl József, Mérő Ignác s Hoffmann Károly kánok az új főispánt ünnepelték, melyet az nyomban megköszönt. Henneberg Sándor a kormányra, Fernbach Péter Zombor város képviselője a kalocsai érsekre, Donoszlovits Vilmos a vendégekre, gróf Teleky Arvéd Ujvidék város országgyűlési képviselője a vármegye és Zombor város közönségére, Mayer Nándor a hazafias egyházakra mondtak köszöntőt. Öt óraker még javában állott a lakoma s folyt a felköszöntők sora. Ezt a referádánkat mi is a legtöbb felköszöntő kívánságával zárjuk be: éljen apatini Fernbach Károly Bács-Bodrog vármegye és Zombor sz. kir. város főispánja.

Latinovits Pál bucsuztatása.

(A vármegye rendkívüli közgyűlése f. hó 11-én.)

A vármegye leróta az elismerés adóját volt főispánjával Latinovits Pállal szemben. Jól esik följegyeznünk, hogy az elbucsuzás érzelemben őszinte és megható, érdemi részében nyílt és férfias volt. Akik a vármegye közönségének és tisztikarának ez ünnepi aktusban szószólói voltak, az új rend nyomán támadt szokatlan helyzetben is le tudták kötni a közfigyelmet ékesszólásuk erejével és kijelentéseik tárgyilagos igazságával. A törvényhatósági bizottságban leomlottak a pártkeretek, hogy a valódi érdek elismerésében és megörökítésében egyértelműség tegye becsessé a bucsuzó főispán felé nyújtott pálmát. A vármegye törvényhatósági bizottsága egyhangú határozattal mondtotta ki, hogy Latinovits Pál életnagyságu képét a közgyűlési terem részére megfesteti, a megyei közigazgatás körül szerzett érdemeit jegyzőkönyvileg megörökíti, úgy hogy dr. Schneider Károly, Evetovits János és dr. Mikosevits Kanut bucsubeszédeit szóról szóra beveszi a jegyzőkönyvbe és a jegyzőkönyvet küldöttéleg nyújtja át Latinovits Pálnak.

Dr. Schneider Károly beszéde.

Nagyságos alispán ur!

Tekintetes törvényhatósági bizottság!

Allami életünk szervezetében, ezredéves alkotmányunknak jogrendjében egy magas, kiválóan diszes közjogi állás magaslik ki, mely századokon, csaknem egy ezredéven át oszlopos támasza volt ősi alkotmányunknak. E magas és diszes állás a főispáni méltóság.

A nemzetek alkotmánytörténete megtanít bennünket arra, hogy a szabadság szellemében alkotott alkotmányos intézmények a polgári szabadságnak alapja.

Ilyen a szabadság szellemében alkotott egyik ősi intézmény alkotmányunk jogrendjében a főispáni állás. A főispáni állás magas méltósága azonban magában nem elegendő az alkotmányos rend törvényszerű biztosítására, szükséges, hogy oly férfiak gyakorolják ezen magas állás kormányzati hatalmát, kik felelősségteljes állásuk hivatásának tudatával bírnak.

Ilyen férfiú, tekintetes törvényhatósági bizottság, a mi szeretett volt főispánunk Latinovits Pál, ki sokszor nagyon nehéz viszonyok között is, teljes odaadással, fáradhatatlan munkássággal és bölcsességgel kormányozta e vármegyét.

Az emberi léleknek legszebb és legnemesebb tulajdonsága közé tartozik az igazság és a jóság!

E két nemes tulajdonság ékesíti és díszíti a mi szeretett volt főispánunkat: az igazság és az igazi szívjóság!

Ha valakinek, úgy bizonyára nekem volt alkalmam lelkének nemes tulajdonságait, nemes gondolkodását, szívének nemes érzelmeit megismerni, nekem, kit csaknem egy emberöltő meghaladó régi barátság kötelékei, az ifjúkorunk baráti érzelmei és emlékei fűznek hozzá.

Meg vagyok győződve, hogy velem együtt a vármegye közönsége mélyen átérzi azon veszteség nagyságát, mely távozásával mindannyunkat oly közletről érint. Hisz rövid de annál áldásosabb főispáni működése alatt olyanok tanultuk őt ismerni, kit tetteiben és szavaiban mindenkor az igazság, a meggyőződés és lelkiismeretesség vezetett, ki mint a közigazgatás rendjének hivatott öre, a közszolgálat érdekeit a jogos magánérdekek követelményeivel mindenkor össze tudta egyeztetni. Olyannak tanultuk őt ismerni, ki szeretetében megtagadja önmagát, fáradott, áldozott, hogy mások baját enyhíthesse, maga mondtott le örömeiről, hogy másoknak szerezzen örömet, ki mindenkor megtudta őrizni sok önmegtadással járó magas és diszes állásának függetlenségét, fényét és méltóságát.

Fájdalmas érzéssel látjuk most őt e vármegye éléről távozni, de vigasztal bennünket azon tudat, hogy azon emelkedett nemes szellem, melyet a közélet és a közművelődés szolgálatában, nagynevű elődei szellemében szintén meghonosított és ápolt, e vármegyében örökké élni fog és vigasztal bennünket azon tudat, hogy Latinovits Pál a polgári munkásság, a polgári erények és kötelességérzet mintaképe, áldásos működésével a vármegye történetében éretnél maradandóbb emléket fog maga után hagyni, akinek közhasznú, fáradhatatlan tevékenysége, odaadó munkássága, lovagias szelleme, concilians modora, tapintata és bölcs mérséklete, világító és követendő példát fog szolgáltatni utódainak.

Bárhova is szólítsa sorsa, vezérelje őt azon felemelő tudat, hogy e nagy vármegye közönségének osztatlan szeretete és soha meg nem szűnő halálja fogja nyomdokain kisérni!

Evetovits János beszéde.

Nagyságos alispán ur!

Tekintetes törvényhatósági bizottság!

Ötödfél év előtt mint vendég voltam jelen az eltávozó főispán ur önéltőségének installációján. Ide hozott 25 évi, szívemben táplált tisztelet és nagyrabecsülés, a távozó főispán ur iránt. Ide jöttem, mint egy küldöttség szerény tagja, ide jöttem — emlékszem a napra — dermesztő decemberi idő volt, de a lelkek lángoltak az örömtől, a lelkesedés a tetőpontját érte el, mert mindenki tudta, hogy kit ünnepelnek. Ünnepeltek pedig egy oly embert, ki szívének szeretetével mindenkor le tudta bilincselni embertársait. Már ősei is rég kitűntek a nemzet, a dinasztia és a nép érdekében folytatott önzetlen munkásságukkal. A nagy ősök utóda méltó volt elődeikhez. Az az ünneplő nép tudta, hogy az új főispán a nép főispánja, ki nem mások letiprásával lépett erre a diszes állásra, nem azért, hogy

egy család, egy társaság, vagy egy község, hanem mindannyiunk érdekét szíven viselje.

Az ötödfél év elmúlt, de a mi meggyőződésünk, szeretetünk és nagyrabecsülésünk személye felől nem változott meg, mert benne senki sem csalódott.

Az idők sajnos megváltoztak s mint a távozó főispán ur is bucsulevelében írja, nem tehette meg mindazt, amit kívánt, amit programmjául kitűzött maga elé.

Az élet színpad, hol a cselekmények egymást váltják fel, mely cselekmények azonban nem egy theoria szerint folynak le, de bármiként folyjanak is, a dráma írójától megkívánjuk, hogy legyen meg bennök az igazságszolgáltatás. Kossuth mondá — a nagy — hogy „az ember találmányait elsöpri az idő“ s ezen mondásban nagy igazság rejlik. Itt is dráma játszódott le. A hős eltávozott, de hogy ki az igazságszolgáltató, azt nem tudom! De az a nép, melynek érdekét mindenkor szíven viselte, vissza fogja ide kérni, vissza fogja ide kívánni.

Munkásságban folyt egész működése. Nincs a közigazgatásnak oly tere, melyen ő nem munkálkodott volna, tele jó szándékkal, jóakarattal és fáradságot nem ismerő kitarással, buzgalommal.

A tisztikar érdekeit mindenkor, mint a jó családapa — szíven hordta, elősegítette, tőle senki sem távozott üres kézzel. Kulturális, leleucüget, gazdasági, földmívelési és ipari ügyeket mindenkor szívvel-lelkekkel támogatta, mert minden jóért, szépért tudott lelkesedni. De mit is soroljam föl mindezeket, megörökítik azokat a törvényhatóság jegyzőkönyvei.

Fájó szívvel gondolok arra, hogy az, ki mindenkor szívének és lelkének kegyeleke tárgya volt, most távozik. Meg vagyok győződve, hogy minden egyes törvényhatósági bizottsági tag elismeri nemes lelkének ama nemes törekvését, hogy megyéjét mindenben nagygyá tegye.

Isten áldja őt és vezérelje vissza.

Dr. Mikosevits Kanut beszéde.

Tekintetes törvényhatósági bizottság!

Az alispán ur megbízásából nekem jutott a fájdalmas feladat: hogy az eltávozott főispán urtól a vármegye tisztikara nevében bucsut vegyek.

Egy mély tudásu, nagynevű főpapunk mondá: „Miként a világosság és meleg ugyanegy napnak kifolyásai, úgy az igazság és a szeretet is ugyanegy tényé. A kettőt egymástól elválasztani nem lehet. Igazság szeretet nélkül fény lenne melegség nélkül, ez ama nélkül, tűz oltalom nélkül.“ „A szeretet mindenben az Istent keresi, felebarátjában is az Istent szereti.“

A függöny legördült!

A játék utolsó akkordjai is elhangzottak!

Mi az eltávozott főispán ur munkatársai néma megilletődéssel merengünk el és mintegy kérdőleg tekintünk magunk elé, vajjon az álom csalfa játéka kergetődzik e velünk? avagy a rideg valóság zsibbasztotta-e el idegeinket?

Nem álom, nem képzelet űzi játékát — fájdalom — velünk, a valóság sivársága tölti be lelkünket.

Szeretnék azon határok között mozogni, amelyek között egész teljében kifejezésre juttathatnám tisztársaim érzelmeit, de nem tudom képes leszek-e ennek megfelelni? bár iparkodni fogok egész rövidséggel úgy szólani, hogy az összérzelmek domborodjanak ki: őszintén megvallom, nehéz reám a feladat! Gyermekkorom emlékei is belevegynének és majd négy év-

tizedre szóló tisztelet, nagyrabecsülés, ragaszkodás és szeretet érzete tolul előtérbe.

De tekintetes törvényhatósági bizottság és kedves tisztársaim, ez a hosszú idő csak arra lehetett nekem alkalmas, hogy az eltávozott jellemének fényességét, az ebből előtörő intenzív sugarokat az én szemeim jobban megszokhassák, mint a tiétek közül azoké, kiknek lelkületét, rövidebb idő óta bár, de ugyanezen érzelmek uralják.

Bennünk, tisztviselők lelkében a válás tagadhatlanul még intenzívebb nyomokat hagy, mint a nagyközönségében.

Mi a szűkebb család tagjai, a bensőségteljes kapocsból kifolyólag a gyermeki fájdalom igaz érzetével veszünk búcsút a szerető családfőtől, mert lelkét a szeretet és igazság érzete töltötte be. Mert szeretett ő mindannyiunkat, az érzelem egész tisztaságával, az őszinteség félremagyarázhatlan egyenességével.

Lelkületét az igaz szeretet, az igazság, a példátlanul álló készség töltötte be irányunkban, — és igen tisztelt uraim, az a belőle kisugárzó szeretet és igazság érzete az, mely bennünk is megnyilatkozik ez alkalommal és arra késztet bennünket, hogy lelkünket kitárjuk, mert „Az igazság Isten fénye az emberben“, ezt lepellel leborítani nem lehet; nem annál kevésbé, mert az ő hőtiszta lelkéhez oly körülmény soha nem férközhetett, mely az igazságot elnyomhatta volna vagy elhomályosíthatta volna.

Szenvedélyeket nem ismert; ennek a rabbinensei nem nyűgözték le lelkét; józan mértékletesség hatotta át, szerénység a jólétben; erős volt a balsors között; rendithetetlen a kötelesség teljesítésében, mindenki iránt békülékeny; résztvevő más fájdalma iránt; az adott szónak ura, jót tesz még az ellenséggel is.

Tehtetes törvényhatósági bizottság! Mind meg oly lelki tulajdonok, melyeket ha tehetném, éretömbbé önteném össze és ezután milliárd parányokká zuzatnám és úgy szórnám szét a szellő szárnyaira eresztve, hogy mind-egyiküknek juthasson belőle egy atom.

Ajtaja nyitva állott mindenkor mind-egyiküknek. Tőle eljövot panaszos szó algha hagyta el egyikünk ajkát is.

Együtt érzett velünk bűnkben, örömkömben s akkor volt igazán boldog, ha valakinek jót tehetett.

Nem volt előtte személyválogatás a hozzáfordulók között, mert az ő egyéniségének az adta meg karakterét, hogy mindenkinek jót tehessen.

Saját énjének áldozott a legkevesebbet, mindent a közért és érettünk.

Nem ismert fáradtságot: kiméletlen volt önmagával szemben; éjjeleit használta fel fáradtságos utazásokra azért, hogy nappalaiból annál többet bocsájthasson a közönség és a mi rendelkezésünkre.

Bár nem a tisztikarból nőtt ki, megértett bennünket szíve minden dobbanásával és a nagyközönség érdekének páratlanul álló szolgálataiban mindig tudott lelkében nekünk is helyet szorítani.

Hosszasan beszélhetnék erényeiről, de erre inkább mások hivatottak.

E vármegye tisztikara igaz hálára van irányában kötelezve.

Szólnék igen sok — a mi érdekeinkkel szervi összefüggésben álló, az ő nevéhez fűződő dolgokról! Nem teszem. Felesleges! Fényesebben szólnak helyette a tettek.

Búcsút veszünk tőle szeretett jóakarónk, igaz atyai barátunktól!

Isten hozzádot mondunk neki!

A bucsu fájdalmában, a válás utolsó percében pedig csak azt kérjük: hogy bennünket tartson meg az ő végtelen nagy szívében azzal a jó emlékekkel, mint amilyen igaz nagyrabecsülés, határtalan tisztelet és mélységes szeretet tölti be a mi lelkünket ő irányában.

A vármegye folyó hó 11-iki rendkívüli közgyűlése.

Az új kormány kinevezése óta ez az első vármegyei közgyűlés. Ennek vált tehát tisztév a összkormánynak, valamint az egyes tárcák minisztereinek kinevezését tudomásul venni s részükre a törvényhatóság támogatását biztosítani. Ugy is történt. Dr. Hadik óbecsei törvényhatósági bizottság indítványával szemben, mely szerint az új kormányt a vármegye törvényhatósági bizottsága teljes bizalommal üdvözlje és legmesszebbmenő támogatását mondja ki, egyhangulag elfogadták az állandó választmány javaslatát, mely szerint a vármegye törvényhatósági bizottsága az új kormány kinevezését tudomásul veszi és támogatásáról biztosítja.

Ugyanezen közgyűlésen vették tudomásul a belügyminiszter leiratát Latinovits Pál Bács-Bodrog vármegye főispánjának ezen állásáról saját kérelmére történt fölmentése tárgyában. A bucsutatásról föltebb külön számoltunk be.

A közgyűlés ezenkívül a következő tárgyakat intézte el:

Arvavármegye, Szepesvármegye, Mosonvármegye, Szabolcsvármegye, Kecskemét és Zombor sz. kir. városok törvényhatóságainak hozott határozatai a nemzeti ellentállás, a képviselőház feloszlatása, annak a törvényes időbeni egybehívása, a közadók beszedésének tárgyakban. — Tudomásul vétetik.

Főispán ur átirata Mentényi Sándor szolgabírónak th. főszolgabíróvá történt kinevezetése tárgyában. — Tudomásul vétetik.

Alispáni előterjesztés a honvéd főreáliskolai és Ludovika Akadémiai együttes alapítványi két helynek betöltése tárgyában. — Jóváhagyatik.

Alispáni előterjesztés az ebadó jövedelmének hovafordítása iránt. — Jóváhagyatik.

A központi választmány elnökének előterjesztése a képviselőválasztási elnökök utiköltségei ésapidijai tárgyában. — Tudomásul vétetik.

Országos Magyar Gazdasági Egyesület megkeresése a m. kir. kormányhoz a kőborcigányügy rendezése tárgyában intézett feliratának támogatása tárgyában. — Magáéva vétetik.

A XII. szűnidei orvosi kurzus végrehajtó bizottságának átirata a kurzuson részt venni szándékozó orvosok anyagi támogatása iránt. — Alap hiánya miatt nem teljesítettik.

Magyar Gazdatisztek és Erdőtisztek Országos Egyesületének kérelme anyagi támogatás iránt. — 2000 kor. megállapítottatik.

A Zentai Gazdakör kérelme a rendezendő baromfi, zöltség és gyümölcskiállítás költségeihez való hozzájárulás iránt. — 1000 korona megszavaztatik.

Sturcz Gyula felebbezése Torzsa községnek adóhátralék ügyében hozott határozata ellen. — A határozat jóváhagyatik.

Szilágyi Palkó János felebbezése költözködési költségeinek megtagadása tárgyában Zenta városa által hozott határozat ellen. — Ujabb határozat h. utasítottatik.

Vracsarics Vladimir felebbezése segély iránti kérelme tárgyában Sajkásszentiván község által hozott határozat ellen. — Jóváhagyatik.

Ötvös Lajos és társai felebbezése Péterréve községnek a legeltetési szabályok tárgyában hozott határozata ellen. — Jóváhagyatik.

Klászik Rókus felebbezéseapidijai tárgyában Zenta városa által hozott határozat ellen. — 24 korona.

Kékits Péter és társa felebbezése Obecse községnek a kiserét felfásítása tárgyában hozott határozata ellen. — Jóváhagyatik.

Néhai Ferobach Lajos felebbezése a temerini uradalom fél pótdó kedvezménye tárgyában Temerin község által hozott határozat ellen. — Megváltoztatik.

Knezsevich József felebbezése Duna-gárdony községnek a Petkov-féle árvakövelés rendezése ügyében hozott határozata ellen. — Föloldatik.

Özv. Petrovác Ferencné felebbezése Ada községnek a nevezett által kért kegdyij ügyében hozott határozata ellen. — Föloldatik.

Nikolits Aurél felebbezése Bácsóváros községnek köztemető létesítése ügyében hozott határozata ellen. — Megváltoztatik.

Müller Mihály és társai felebbezése Bezdán községnek az apaállatok tartási költségei tárgyában hozott határozata ellen. — Jóváhagyatik.

Flamann József felebbezése Omoravica községnek a végrehajtási díjak tárgyában hozott határozata ellen. — Jóváhagyás megvonatik.

Menyhért Orbán felebbezése Zenta városnak a gymnasiumi helyettes tanári állásnak rendes tanári állásá átszervezése tárgyában hozott határozata ellen. — Jóváhagyatik és a kultuszminiszterhez felterjesztetik.

Szépliget községnek határozata a községi előjáróság tagjai ellen 36432/kg. 1904. sz. a. fegyelmi határozattal kimondott vagyoni felelősség elengedése és a megállapított kártérítési összeg elengedése tárgyában. — Jóváhagyatik.

Oszivác község határozata a kisbírák fizetésének felemelése tárgyában. — 36 kor.

Kishegyes község határozata a lovasrendőri állások beszüntetése tárgyában. — 40—40 kor. jóváhagyatik.

Bácsóváros község határozata Popper Mór pótdóhátralékának leírása tárgyában. — Jóváhagyatik.

Regőce község határozata Weber Márton és társai legelődíjának leírása tárgyában. — 196 korona töröltetik.

Zenta város határozata Mihájlovits Katalin községi adójának törlése tárgyában. — Jóváhagyatik.

Mohol község határozata a legelőkezelők díjazása tárgyában. — Jóváhagyás megvonatik.

Zenta város határozatai az újonnan építendő vashidhoz szükséges területek megszerzése tárgyában. — Jóváhagyattak.

Zenta város határozata dr. Lovász Andor ügyvéd megbízása tárgyában. — Tudomásul vétetik.

Melykut határozata a fogyasztási adókezelők díjai tárgyában. — Feloldatik.

Bácsfeketehegy határozata a kisbírói fizetések felemelése tárgyában. — 400 korona jóváhagyatik.

Zenta határozata Selmeczki Antal tartozásának leírása tárgyában. — 30 korona töröltetik.

Vaskut határozata a jegyzőfuvar átalánya tárgyában. — 80 kor. jóváhagyatik.

Ujverbász határozata az állandó díj-nok fizetése tárgyában. — 1 koronaapidij jóváhagyatik.

Sajkásgyörgye határozata ingatlan csere tárgyában. — Jóváhagyatik.

Magyarakanizsa határozata Ladóczki Sándor tanító fizetése tárgyában. — 181 kor. engedélyeztetik.

Zenta határozata a kertészeti telepek bérlőinek szerződése tárgyában. — Jóváhagyatik.

Bogyán határozata az adópénztárnok fizetése tárgyában. — 120 kor. jóváhagyatik.

Kiszács határozata a rendőrségi létszám leszállítása tárgyában. — Megváltoztatik.

Kiszács határozata a kertész fizetésének emelése tárgyában. — 80 korona jóváhagyatik.

Titel határozata a vágóhid építése tárgyában. — 1600 korona jóváhagyatik.

Szenttamás határozata a községi orvosok javadalmozása tárgyában. — 2000 kor. megállapítatik.

Torzsa határozata a pénztárnoki fizetés emelése tárgyában. — 200 kor. jóváhagyatik.

Ujpalánka határozata a szegényházi lakások bérbeadása tárgyában. — Engedélyeztetik.

Opalánka határozata egy kiegészítő munkaerő alkalmazása tárgyában. — Uj hat. hoz.

Nagybaracska határozata az utcák és terek szabályozása tárgyában. — Hiv. rend.

Mohol határozata Pollák Gyula és társai földhasznbéré tárgyában. — Jóváhagyatik.

Palánka határozata az előfogatosok felfogadása tárgyában. — 200 korona jóváhagyatik.

Káty határozata a kézbesítői állás szervezése tárgyában. — 480 kor. jóváhagyatik.

Bajmok határozata a segédjegyző fizetése tárgyában. — 1200 kor. jóváhagyatik.

Veprőd határozata a plébániai fuvarok megváltása tárgyában. — 2600 korona jóváhagyatik.

Titel határozata tanítók jutalmazása tárgyában. — 2000 kor. jóváhagyatik.

Ujverbász határozata a postaépület terveinek költsége tárgyában. — 200 kor. engedélyeztetik.

Cservenka határozata a társulati óvoda segélyezése tárgyában. — 360 korona jóváhagyatik.

Kölpény, Petróc, Mélykut és Bácsgyulafalva határozata a kisbírói fizetések fel- emelése tárgyában. — Jóváhagyatik.

Bácsföldvár község határozata Szekulics Lyuba elleni perben megítélt összeg fel- lének elengedése tárgyában. — Megváltoz- tatott.

Begecs község határozata Vászits Jo- vanna átengedett ingatlan tárgyában. — Jóváhagyatik.

Szenttamás község határozata 768 kor. 06 fl. behajthatlan követelés törlése tárgyában. — Jóváhagyatik.

Turja község határozata Stefanovits R. István jelzőlogilag bekebelezett tartozásának törlése tárgyában. — Jóváhagyás megtagad- tatott.

Szaich Lajos kiadó kérvénye nyugdí- jaztatása iránt. — 30 évi szolgálat lett be- számítva.

Mattyasovszky Emil kérvénye nevelési járulék iránt. — 194 korona folyósítatik.

Cservenka község kérelme az 1906. évi költségvetési határozat módosítása iránt. — Elutasítatik.

Kölpény község határozata behajthatlan követelések leírása tárgyában. — Leiratik.

Obecse község határozata behajthatlan követeléseinek leírása tárgyában. — Leiratik.

Sajkásszentiván határozata az 1905. évi költségvetési hiánynak a réti földek jöve- delméből való fedezése tárgyában. — Meg- adatik.

Sajkásgyörgye község határozata be- hajthatlan követelések leírása tárgyában. — 5000 kor. jóváhagyatik.

Opalánka község határozata egy kise- gitő alap létesítése tárgyában. — Jóvá- hagyatik.

Zenta város határozata a mákosi hul- lámter parcelláinak újbóli bérbeadása s az ellen Fodor Illés felebbezése. — Jóváhagyatik.

Küllöd határozata a dunai védőtöltési alap gyűmölcsöztetése tárgyában. — Fel- oldatik.

Sztapár község határozata a községi tőkepenzek gyűmölcsöztetése tárgyában. — Jóváhagyatik.

Bácsalmás 1904., Sajkáslak 1905., Palánka 1905., Bácskeresztur 1906. évi, Mar- tonos 1905. évi II-ik, Osóvé 1905., Ujpalánka 1905., Hódság 1906., Kiszács 1905. évi II-ik,

Káty 1906., Csurog 1906. évi pótköltségvetései. — Jóváhagyatik.

Mohol 1897. évi szegény-alap, 1903. évi munkás segély-alap, 1901., 1902. évi munkás segély-alap, Ujverbász 1904/905. évi iparostanonc, Tündéres 1904. évi képzés és nevelési, Mohol 1902. évi népkönyvtár, Mohol 1902/903. évi szegény-alap, Mohol 1903. évi népkönyvtári, Dunagárdony 1906. évi képzés- és nevelési alap számadása. — Jóváhagyatik.

Péterréve 1904., Topolya 1902., Cso- noplya 1898., Mohol 1895., Bácsgyulafalva 1904., Topolya 1901., Sztapár 1903., Ofutak 1903. Boróc 1904., Bácsszentiván 1903., Over- bász 1902., Kölpény 1904., Petróc 1904., Kiszács 1904. évi községi közpénztári szá- madásai. — Részben felmentettek s részben marasztaltattak.

H i r e k.

Lapunk legközelebbi száma folyó hó 22-én, kedden jelenik meg.

Hirek az egyházmegyéből.

Kápláni minőségben áthelyeztettek: Csányi István Bácsbokodról Bajmokra, Anisics Jenő Bajmokról Bácsbokodra, Szendelbach János Kuláról Kerényre, Dallmann Ferdinánd Kerény- ről Moholra, Baile Károly Moholról Kulára.

Diszközgyűlés. A Boesckay ünnep alkalmával tartandó istentisztelet után a két helybeli protestáns testvérelekezet együttesen diszközgyűlést tart, amelyre a protestáns férfi- tagok tisztelettel meghívotnak.

Elnökválasztás. A zombori pol- gári kaszinó-egyesületi dalárda f. hó 12-én, szombaton este avatta föl új elnökét, Vojnits István alispánt, aki a Polgári Kaszinó-Egye- sületnek is elnöke. Tiszteletére a dalárda mintegy száz terítékű társas vacsorát rendezett a kaszinó nagytermében, melyben a dalárda tagjain kívül a kaszinói tagok is nagy szá- mal vettek részt. Ott volt Fernbach Károly főispán is. A terembe lépő elnököt a dalosok jellegűk hármas éneklésével fogadták. Vacso- ra alatt igazán magas szárnyalású beszédek hang- zottak el. Fodor Mihály a dalárda nevében üdvözölte az új elnököt. Ékes nyelven szólott a dal hatalmáról, nemzeti hivatásáról, a ka- szinói dalárdának városunk társadalmában nemzeti ügyünk erősítése, a széthuzó elemek tömörítése céljából hosszú idő óta kifejtett eredményes munkálkodásáról. Az új elnök személye teljes biztositék arra, hogy a dalárda zászlaja méltó kezekbe került. Emelje magasra e zászlót s a nemes küzdelemben lelkes hívekre talál a dalosok köztársaságában. Vojnits István elnök fogadalmoszerű beszéddel a dalos test- vérek egészségére üritette a dalárda diszser- legét. Az öblös billikonnak fenéig fölhajtása a hagyományos fölvétel. Az elnök emberül állta a próbát. Köszöntőt mondtak még Popovits Sebő, a kaszinó nevében az elnökre; Rác Soma Fernbach Károly főispánra; a fő- ispán a dalárdára; Popp György pénzügygaz- gató, humorosan az elnökre; az elnök a dalárda díszére és dísztagjára, Staudacher Józsefre; majd meg a kaszinó legrégebbi tagjára, id. Heindlhofer Róbertre stb. Igazi műveltségben részesítette az ünneplő társaságot a dalárdával testvériesen együttműködő műkedvelő zenekar Csavojác János zeneművész vezetésével elő- adott klasszikus zeneszámaival. A dalárda meg- nehány szép magyar dalt énekelt. Végül — hogy semmi jóban hiány ne legyen — Sipos bandája is előkerült s a dalosok emelkedett hangulatban sokáig ünnepelték szeretett elnö- küket.

Bocskay ünnep. A zombori két protestáns testvérelekezet kezdeményezésére Zombor szab. kir. város hazafias közönsége az ország politikai és vallásszabadságát először biztosító bécsi békekötés 300-ik évfordulója emlékére folyó évi május hó 20-án Bocskay ünnepet rendez. Az ünnep sorrendje: Déléltől 10 órakor: ünnepi istentisztelet az ágost. hitv. evang. templomban. Az istentisztelet alatt a zombori polgári kaszinó-egyesületi dalárda éne- kel. Délután 5 órakor a városháza dísztermé- ben: 1. Hymnus. Énekli a zombori polgári kaszinó-egyesületi dalárda. 2. Ünnepi beszéd. Mondja Kozma László. 3. Alkalmi költemény.

Szavalja Prokópy Imre. 4. Záró szó. Mondja Lombos Alfréd. 5. Szózat. Énekli a zombori polgári kaszinó-egyesületi dalárda. Egy szívvel lélekkel áldozunk közszabadságaink s az igaz nemzeti ügy diadalmas emlékének és a hős Boesckay István szellemének! — Ezen alkalom- mal Boesckay képek 1 korona 50 fillérért és Boesckay emléktűzetek 20 fillérért Kollár József könyvkereskedésében kaphatók.

Az ipartestületi elnök lemondása. Frey Imre a zombori ipartestület kiváló elnöke viselt tisztességéről lemondott.

Uj doktor. Radich Tihamér ügyvéd- jelöltet zombori lakost a kolozsvári m. kir. tudományegyetemen jogtudományi doktorrá avatták.

Érettségi vizsgálatok. A zom- bori állami főgimnáziumban az írásbeli érett- ségi vizsgálatok folyó hó 14-én vették kez- detüket.

Kamarai tagok választása. Zomborban a kamarai tagok választását folyó hó 10-én ejtették meg a városháza nagyter- mében. Megválasztottak a kereskedők részéről id. Heindlhofer Róbert és Mayer István; pót- tag Lövy Vilmos. Az iparosok részéről Szemes József és Gräber Mihály; póttag Hajósevits András.

Fagyos szentek. Szép május hónap 12-én volt a nevenapja a három fagyos zen- tek egyikének, a tiszteletreméltó Pongrácnak, aki a társaságban mindig elsőnek vonul be. Utána gyors egymásutánban érkezett meg Szervác és Bonifác, hogy azután egy eszten- deig szó se legyen róluk. A magyar gazda- közönség mindig félve várja ezeket a nem- szeretem urakat s valóban boldog, ha tulesik névnapjaikon. Az idén derekasan viselték ma- gukat és nem hoztak sem fagyot, sem pedig semminemű veszedelmet. Jövetelük ez idő szerint azért sem volt féltő, mert igen meleg napok előzték meg őket.

Országos vásárunk. A legkö- zelebbi zombori országos vásár folyó hó 20. és 21-én lesz megtartva. Ezen vásárra vész- mentes helyről mindennemű állatok felhajtása meg van engedve.

Halálozás. Markovits Mihály zombori fakeskedő folyó hó 11-én életének 70-ik év- ben hosszú és súlyos szenvedés után meghalt. Temetése vasárnap délután nagy részvét mellet- ment végbe.

A Korona-gőzmalom égése. Hétfőn, 14-én este 9 óra után, mikor a város lakosságának nagy része épen a Fernbach Károly főispán tiszteletére rendezett fáklyás- menetről oszladozott hazafelé, — hatalmas füstfelleg gomolyogott föl a Szelenese város- rész fölött. Majd a fölesapkodó lángözön szinte nappali világságot árasztott az egész város- ban. Kigyúlt az előbb: Belt-féle, most Korona- gőzmalom s le is égett egészen. Megmentésé- ről szó sem lehetett. A tűz azonban csak a malomépületet hamvasztotta el egész beren- dezésével; a lakóházat, valamint a szomszédok épületeit azonban a veszedelem elkerülte. A tűz oka eddig még ismeretlen, a kár sincs fölbecsülve, de — mint halljuk — minden biztosítva volt.

Virágzik az ákác. A bimbónyitó, virágfakasztó május legillatosabb napjai köszön- tenek ránk. Virágzik az ákác. Amerre a szem ellát, fehérfürtös virágok diszítik a különben közönséges ákácát. Május az ő uralma. Ilyen- kor az ákác a fák királya, a fák dísz, amikor nem versenyezhet vele az exotikus világ leg- szebb díszfája sem. Fürtös virágai úgy öntik magukból az illatot, hogy szinte mámorossá, kábítóvá teszik a levegőt. Talán szerelmük tüzet lehelik ki a fehér virágok, mert az ákác- illatos levegőben nyílnak meg leginkább szere- lemre az ifjú szívek s az enyhe májusi esté- ken az ákácvirág mámoros illatában csattan el a legtöbb csók. Eszvesztő, hosszú, egymásba- fuló csókok... Utánuk persze legtöbbször következik a kijózanodás, a rideg élet való- sága, aminthogy az ákác is elhullatja csábos virágát s fája ismét girbe-gurba disztelenségé- ben áll. Lombjai közül lehull a mámor a földre, beletaposásák a szép fehér virágokat a porba, a sárba és — szemét lesz belőle... De ne rontsuk az illuziókat, a mámort, hisz ugyis olyan sivár az élet. Hadd illatozzék az ákác

tisztán, hadd szívjuk be a mámorát, nyiljanak meg a szívek s hadd csattanjanak a csókok a langyos májusi éjszakák mámoros ákacillatában. Ha elmúlik is, legalább szép emlékek maradnak. Az édes emlék az egyetlen szép valóság, amit soha senki és semmi el nem vehet tőlünk.

Esküdtek összeírása. Zombor szab. kir. város területén lakó minden magyar honosságú férfi, akinek a törvényszabta jogosultsága meg van, a folyó évre az esküdtek alaplajstromába való fölvétel végett f. hó 21., 22. és 23. napjain az összeíró bizottság előtt (a városháza tanácsstermében) személyesen vagy meghatalmazott által is megjelenhetik.

Magyar győzelem. Sztantics György ismeretes szabadkai sportegyleti tag és gyalogló az olimpiai versenyeken dicsőséget szerzett a magyar névnek, amennyiben a 3000 méter, gyaloglás versenyében győztes lett s a világbajnokságot vívta ki, Sztanticsot, ki e hó 9-én érkezett haza, a szabadkaiak nagy lelkesedéssel és örömmel fogadták s jó formán ünnepi bevonulásban, harsogó trombitaszóval s zenével kísérték lakására.

A póttartalékosok hazabocsajtása. A póttartalékosok ügye mihamarabb véglegesen el lesz intézve. Junius harmincadikával valamennyi póttartalékost hazabocsátanak. A hadügyminiszter már intézkedett és a honvédelmi miniszter is megtette ez ügyben a maga intézkedéseit, úgy hogy az aratás kezdetén egy póttartalékos sem lesz már gátolva polgári munkájában. A hadügyi vezetőség addig, míg az ujonctörvény meg nincs szavazva, a honvédségnél beéri a legminimálisabb létszámmal is, a közös hadseregnél pedig fokozatosan behívják a póttartalékot fegyvergyakorlatra. Az idén különben úgy sem lesz Magyarországon nagy hadgyakorlat és így a tartalékosok szabadságolása nem okozhat zavart.

Feloszlott egyesület. A zentai „Népkör” a múlt vasárnap megtartott rendkívüli közgyűlésén — a tagok csekély száma miatt — kimondta a feloszlását.

Lelketlen anya. A zombori sörház udvarán e hó 9-én Maurer Dénes sörházi vendéglős a nyitott kapu mögött egy a földbe elásott ujszülött gyermek hullájára akadt. Egy lelketlen anya, hogy bűnét takargassa, ölte meg és ásta el az ártatlan csecsemőt. A gyermekgyilkos anya után a rendőrség erélyes nyomozást rendelt el.

Aki megírja a haldoklását. Sajátságosabb naplót keveset irtak még a világon, mint az alább következő, melyet egy öngyilkos fiatal ember hagyott hátra, aki megírta élete utolsó perceinek a történetét. Kepes Andor szabadkai gyógyszerész gyakornok morfiúmmal megmérgezte magát. Szerelmi esalódás vezette a végzetes tettere és senki nem gyánította, hogy az alig 18 éves fiatal ember mily rettenetes gondolatokkal foglalkozik. Hajnalban belopódzott a gyógyszerészterába s oly nagy mennyiségű mérget vett be, hogy megmentésére gondolni sem lehetett. Leveleket is hagyott hátra s ezekben jegyezte fel, hogyan érezte magát a mérgezés pillanatától egész haláláig. A másfél óra története a következő:

1906. V/11. 1 óra 30 perc. Bevettem 80 centigramm morfiúmot, eddig semmi hatását nem érzem.

2 óra. Kezdek bágyadt lenni, de olvasni még tudok, a fejem mintha széjjel menne.

2 óra 30 perc. A lábaim kezdenek fájni, de azért még nem igen bánt az álmoság.

2 óra 35 perc. Fokozottabb mértékben akar széjjel menni a fejem, az agyam, mintha kifelé törekedne, a betűk kezdenek összefolyni, de azért még olvasok, mert Gyalui Parkastól (olvashatlan írás) imádkozni, olvasni.

2 óra 40 perc. A fejem szörnyű nehéz, kezdek álmosodni, mert az agyam iszonyú nyomást gyakorol kifelé, szinte fáj.

2 óra 50 perc. Nem tudok olvasni, de eszméletem ép, irni se látok már, csak úgy találokra írok.

2 óra 55 perc. Nem bírok többet.

Kepes Andor György.

Sztrájk. A zentai építőmunkások, lakatosok és szobafestők már egy hete sztrájkolnak. Miután a vasárnap megtartott béketárgyalások eredményre nem vezettek, a munkások kimondták a további sztrájkot.

Szerencsétlenül járt kis gyermek. Tóth Julia 7 éves kis leány Tompa pusztán az atyja szélmalma mellett játszadozott, miközben belekapaszkodott a szélmalom vitorlájába, amikor az hirtelen megindult s a kis leányt felvitte a magasba, ahonnan visszaesett és mind a két karját eltörte. A közelben állott anyja, mikor leányát esni látta, rosszul lett s most az izgalomtól súlyos betegen fekszik.

Vadászok figyelmébe. A kultura folyton szűkebb térre szorítja a vadállományt. Mindig több lesz a vadász, kevesebb a vad és drágább a vadászterület. A vadász tehát kisebb és drágább területre szorul. Hogy ezen kisebb területnek akkora hasznát vehesse, mint az eddigi nagyobb és olcsóbbnak, előtérbe jö, hogy a vadászat gyakorlatához is bizonyos szakismeretet kell elsajátítani. Disztesen illusztrálva és gazdag tartalommal szolgálja a vadászati ügyet az Országos Vadász-Szövetség hivatalos lapja: a „Vadászat és Állatvilág”. Ezen kitűnő és olcsó szaklapot Parthay Géza szerkeszti. Megjelenik havonként kétszer. Előfizetési ára félévre 4 korona. Mutatványszámokat díjtalanul küld a lap kiadóhivatala Budapest, Rottenbiller-utca 30. sz.

Tíz éves találkozó. Mindazokat, akik az 1896. évben a zombori felső kereskedelmi iskolában érettségi vizsgálatot tettek, fölhívom, hogy a tíz éves találkozó megtartatása végett címüket velem sürgősen tudatni sziveskedjenek. Faragó Rezső, Arad.

Drágul a gyújtó. A magyar és osztrák gyújtó gyárosok kartellje elhatározta a gyújtóárak felemelését. E szerint a svéd gyújtó ára száz dobozonként egy koronával lesz drágább. A gyárosok azzal okolják az áremelést, hogy az orosz forradalom miatt az anyag beszerzése megdrágult.

Nagy idők tanuja. Szűcs Mátyás 48-as honvéd e hó 8-án Zentán meghalt. A nagy és dicsőséges napok tanuját 9-én nagy részvét mellett helyezték örök nyugalomra.

Meglopott törvényszéki bíró. Solti Károly dr. szabadkai törvényszéki bíró a múlt nyáron Horgoson cigányzene mellett mulatott egy koresmában. Mikor valamiért fizetni akart, egy százkoronás bankjegyet kiejtett az erszényéből. Sarnyai Ferenc, a cigánymuzikusok egyike fölvetta a pénzt s megosztott rajta Lakatos Károly, Martines Kristóf és Kurina Károly nevű társaival. A szegedi törvényszék lopás bűntetteért Sarnyait, tekintettel bűntetlen előéletére, egy havi, Martines Károlyt 14 napi, Kurinát 8 napi fogházra ítélte. Lakatos Károly, mivel rovott előéletű, 6 havi börtönre ítéltetett.

Lopás. Vörös Jánosné, az ujvidéki „Erzsébet” szálloda tulajdonosának neje szobájából múlt vasárnap délután egy nyitva hagyott szekrényből 2000 korona értékű 14 brilliántköves gyűrűjét ismeretlen tettes ellopta. A rendőrség a nyomozást megindította.

Tolvaj cseléd. Reich Jakab ujvidéki géplakatos eselédje, Marjas Julesa kulcsot szerzett gazdája íróasztala fiókjához s az abban levő pénzt már hosszabb idő óta dézsmálta. A múlt kedden ismét 12 koronát lopott ki a fiókból; Reich észrevéve a hiányt, feljelentést tett a rendőrségen ismeretlen tettes ellen. A rendőrség a tolvajt Reich eselédje személyében kinyomozta, ki azután bűnét töredelmesen bevallotta és hogy lopásait már hosszabb idő óta űzi. Letartóztatták.

Verekedő cigányok. Györgyevics János és Kiss Adám ujvidéki teknőfaragó cigányok valami telett összeszólalkoztak, mire Györgyevics fejszét ragadott és avval oly ütést mért társára, hogy annak balkarját eltörte.

Öngyilkosság. Szuppek János ujvidéki kosár- és zsákárus a múlt héten a Winkle féle sörház udvarán levő raktárában felakasztotta magát. Tettét, melyet elmezavarban követett el, csak másnap reggel vették észre a raktárba jövő munkásai.

Részeg ember garázdálkodása. Hogy a bor a legszelidebb embert is garázdálkodó, duhajkodóra képes átváltoztatni, bizonyítja ezt Kiss Albert szabadkai lakos esete. Kiss Albert részeg fővel megtámadott egy beteg asszonyt, aki leányával éppen az orvostól jött. A nő visszautasította a durva támadást, mire Kiss Albert kétszer arculütötte. A támadás fényes nappal történt. A segítségül hívott rendőr felszólította a részeg embert, hogy kövesse, ez azonban baltával támadt a rendőrré, úgy hogy az segítséget volt kénytelen hívni. Két rendőr azonnal ki is sietett a helyszínére, de Kiss ezekre is rárontott, úgy hogy most már kénytelenek voltak a rendőrök a részeg embert erőszakkal bekísérni a rendőrség börtönébe. Persze a bekísérés nem ment valami könnyen, mert az eszeveszett rugott, kapálódzott, ellenkezett. Többször elvágta magát s három rendőrnek is dolgot adott, míg sikerült őt a város székházáig vinni. Még bent a városházán is garázdálkodott. A szegény beteg nő reszkette, az ijedségtől ájuldozva panaszkodott el a rendőr ségnél méltatlan, ok nélküli megtámadtatását.

A Pesti Napló új karácsonyi ajándéka. A Pesti Napló karácsonyi albumainak sorozata a magyar génius javakincseinek gyűjteménye. Irodalmunk és művészetünk hatalmas alkotásait méltó, nemesen diszes formában mutatták be a Pesti Napló előfizetőinek. Valamennyi eseményszámba ment a magyar könyvpiacra. Náluk szebb, előkelőbb, értékezőbb diszmunkák nem igen jelentek meg. S a Pesti Napló az ő albumát ajándékol adja előfizetőinek. A Pesti Napló idei ajándéka, az 1906. évi karácsonyi albuma meg fog felelni a Pesti Napló diszmunkái hagyományainak. Meg fog felelni nekik abban is, hogy kiállítása fényével felül fogja múlni a megelőző évi kiadványokat. Minden kötet különb volt az előzőnél, pedig azok az előző kötetek is egytől-egyig remek diszművek voltak. A Pesti Napló idei ajándékkönyve Rákóczi-Album lesz. Nem tudományos, csak a történelem kutatásaiban gyökerező irodalmi és művészeti diszmunka lesz. Ismertetni fogja a nagy kor hőseit, ünnepnapjait és izgalmas hétköznapjait. Izzó törekvéseit, lobogó indulatait, melységes hangulatait, dicsőségét és szenvedéseit Javairók fogják megírni a nagy szabadságharc eleven krónikáját. És meg fog szólalni ebben a kötetben a kor költészetét és izzó muzsikája. A dalnokot és a tárogatót is tanuságba idézzük. S a képzőművészetet is. Az egykorit és az újat, hogy képben, rajzban ábrázolja azt a szentséges hőskort. Nagyszabású festmények, elsőrangú illusztrációk, kiváló mesterek alkotásai díszítik majd e művet. S a műlapokon kívül a sokszorosító művészet egész sor több színnyomású képben fog remekelni. E diszes tartalomhoz méltó lesz a keret. Bekötését a magyar iparművészet elsőrangú mesterére bízzák. Hadd feleljen meg a remekmű nemes tartalmának a külső megjelenése is. Ezt ez ny páratlan díszű ajándékot megkapja karácsonyra a Pesti Napló állandó előfizetőin kívül minden új előfizető is, aki mostantól kezdve egy évre megszakítás nélkül a Pesti Naplóra előfizet, illetve aki karácsonyig legalább egy félévi díjat befizetett és egy további félévi előfizetésre magát kötelezi. Az előfizetés fél és negyedévenként, sőt havonta is eszközölhető s kívánatra külön értesítést küld e módokatokra vonatkozólag a Pesti Napló kiadóhivatala Budapest, VI., Andrassy-ut 27.

Bizony, bizony, akit március megkimél, azt elviszi április, enyeleg olyik beteg, ha megkönnyebbül. De még a veszedelmes április is bizonyosan eltelik, a nélkül hogy e baljóslatu, enyelgő közmondást beváltaná, ha a beteg idejében megbízható s biztos hatású szerhez folyamodik. Hogy Thierry gyógyszerész balzsama kiválóképen ilyen szer, bizonyítja az ezernyi eredeti hálálkodó levelet tartalmazó füzet, melyet Thierry gyógyszerész (Pregrada, Rohitsch mellett) kívánatra ingyen és bérmentve megküld mindenkinek. Minden beteg okvetlenül olvassa el a mai hirdetés: Thierry balzsama stb. és rendelje meg a balzsamot.

HIRDETÉSEK.

1526/1906.

Pályázati hirdetmény.

Kishegyes községben leköszönés folytán fűresedésbe jött 1 rendőrvetetői és 2 lovasrendőri állásra pályázat hirdettetik.

A rendőrvetetői állás javadalmazása évi 600 kor. fizetés és 240 kor. lótartási átalány.

A rendőri állás javadalmazása pedig egyenként évi 400 kor. fizetés és 240 korona lótartási átalány.

A felszerelt pályázati kérvények **f. évi május hó 31-ig** alulírott előljáráshoz nyújtandók be.

A ruházaton kívül a felszerelésről a község gondoskodik.

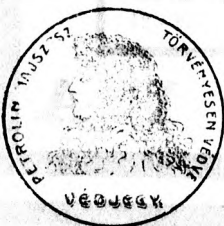
Kishegyes, 1906. május hó 14-én.

Limbeck Pál, jegyző. 2—1

Szöke Rudolf, bíró.

A h a j a n o l t a s a. A hajhullás leggyakoribb okainak egyike, mint azt már a világ leghíresebb bőrgyógyásza is bebizonyították, a fejbőr korpa képződés. Ezen kellemetlen betegségben szenvedők a legrövidebb időn belül teljesen megkopaszodnak, miután a fejbőr korpa képződés a hajtalajt megzavarja és a haj gyökereit kiszáradja.

Ennélhatalmasabb és károsabb okok azonban hazai és külföldi orvos ajánlja a „**Petrolin hajszesz**” és ezekre menő elismerő levél bizonyítja, hogy néhányszori használat után megszüntet mindennemű hajbetegséget, meggátolja az ősülést és meglepő módon elősegíti a haj újra növeését. Vásárlásnál **a fenti védjegyre tessék szigorúan ügyelni.** Minden más e néven forgalomba hozott hajszesz csak silány, ártalmas utánzat. Kapható az egyedüli készítőknél: **Koráni és Wachsmann** drogeria és cosmetical laboratorium, Szabadka.

Hungária fürdő

(Zombor, Basa-utca 1. sz. a gimnázium főbejáratával szemben)

mindennap reggeli 5 órától kezdve esti 6 óráig a nagyközönség **rendelkezésére áll.**

Urak részére mindennap délig, kedden és szombaton délután is.

Hölgyek részére hétfőn, szerdán és pénteken délután 2 órától, diákok részére kedden délután.

Gőzfürdőjegy 1 kor.
Kádfürdőjegy 1 K 20 fil.

Diákjegy 40 fillér, mely utóbbi csakis kedden d. u. vehető igénybe. *—26

Telefon a fürdőben.

Pályázati hirdetmény.

Turja község külsőségeiből az ugynevezett „Unesityev duboki do i greda” és „Kliszabeli szurduk i Kerszki put” részletekre kimondatott a tagosítás. Annak mérnöki munkáira pályázatot hirdetünk **f. évi május hó 22-ig.**

Turja, 1906. évi május hó 12-én.

Az urbéri választmány nevében:

Ivanits Szvetozár, jegyző.

Medurity Z. Jovan, elnök.

Törvényesen védve. Minden utánzást és minden utánnyomást büntetnek. — **A törvény nemismerése nem mentesség.**

A bíró: Vádolt, ön csaknem összes és utolsó pénzét haszontalan módon teljesen értéktelen és hatástalan szerekre pazarolta, jó lehet önnek, mint csaknem mindenkinek, tudnia kellett, hogy **csakis Thierry balzsama és centifolium-kenőcse** a leg-

megbízhatóbb, leghatásosabb, csallhatatlan gyógyítószer minden esetben és ezt sok ezer köszönő-irat is bizonyítja.

A vádolt: Sajnos, többször rábeszéltettem magamat és a nekem ajánlott értéktelen és hatástalan szereket és hamisított balzsamokat megvásároltam, amit most nagyon sajnállok.

A bíró: A nem ismerés a törvény szerint nem igazolás és nem mentesség. Miért nem küldte el magának Thierry pregradai gyógyszerész sok ezer bizonyítványt ellátott brosuráját, amikor pedig kívánatra ingyen és bérmentve mindenkinek megküldik?

A vádolt: Sajnos, erről nem voltam értesülve.

A bíró: Azzal a feltétellel, hogy ezt a mulasztást pótolni fogja, ezáltal meg fölmentem az ön és hozzátartozói egészsége iránt köteles gondoskodás áthágása alól. De továbbra is kerülje minden más értéktelen és hatástalan surrogátum és hamisítvány megrendelését és alkalmazását és mindig csak Thierry balzsamát és centifolium-kenőcset használja, mint amelyek az egyedül biztos, megbízható és meglepően ható szerek. Az egészség törvényét mindnyájunknak készségesen, pontosan követnünk kell és figyelmen kívül hagyását, akár tudatlanságból, akár hanyagságból, bizonyára súlyos büntetés éri vagy betegség, vagy legalább a szervezet és az egészségi állapot meggyöngyülése formájában.

A szenvedő emberiség segítségére és a fájdalom s a betegség enyhítésére a legmegbízhatóbban Thierry balzsama és centifolium-kenőcse szolgál és önnek nem kell tovább szenvednie, ha ezeket a nagyon olesó szereket állandóan a házában és magánál tartja és folytonosan használja.

Thierry balzsama páratlan szer köhögés, hurut, mellbaj, tuberkulózis, torokgyulladás, rekedtség, bronchitisz, tüdőbaj, májelfajulás, gyomorgöres, kólika, emésztési zavar, közönséges influenza stb. ellen és biztos segítséget és sikert ad.

Ára: 12 kis, vagy 6 kettős üveg, vagy egyetlen nagy különleges üveg patenzárral **5 K franko.**

Thierry centifolium-kenőcse non plus ultra minden még oly régi seb, gyuladás, kisebesedett mell, mellkeményedés, orbánc, daganat, kelés, sérülés, karbunkulus, ujképződés, hólyag, a gyermekek kisebesedése stb. ellen.

Megpuhit és fájdalom nélkül kihuz a testbe hatolt minden idegen testet, minő az ólom, gáz, szálka, homok stb. jökor alkalmazva, csaknem mindig megakadályozza a vérmérgezést és fölöslegessé teszi a fájdalmas műtétet is.

Ára 2 tégelynek franko **3 K 60.**

A sok ezer eredeti köszönőirattal ellátott brosurát kívánatra mindenki megkapja ingyen és bérmentve. Szétküldi csak a pénz előleges beküldése után, vagy utánvétellel: 26—9

THIERRY A. gyógyszerész.

Pregrada, Rohitsch-Sauerbrunn mellett.

Kapható Zomborban:

NEMET városi gyógyszerháza
Szt. György-tér. Telefonszám 71.

1067. szám 1906.

Árverési hirdetmény.

Alulírott Okér község előljárársága részéről közhírré tétetik, miszerint a képv. test. hozott határozatai értelmében és törvényhatósági jóváhagyás reményében **folyó évi május hó 17-én** és szükség esetén következő napjain, mindig reggeli 9 órakor kezdődő nyilvános szóbeli árverésen a község házában, örökáron és tulajdonjogilag el fog adatni a község tulajdonát képező Jegricska bara ármentesített körülbelül 60 holdnyi és 70 darabban levő földterület holdanként 900 korona kikiáltási áron. Árverezők tartoznak a kikiáltási ár 10%-át bánatpénzül letenni. A közelebbi árverési feltételek a jegyzői irodában a hivatalos órák alatt bárki által is megtekinthetők.

Okéren, 1906. évi május hó 7-én.

Szmiha Kálmán, jegyző. 2—2

Dietrich Jakab, bíró.

Zombor és környékének kizárólagos elárusítója.

Olajfestékek, festőművészeknek tubusokban dr. Fr. Schoenfeld és Tsa Düsseldorf gyárából.

Legfinomabb olajfestékek tubusokban festő tanulóknak skizzek és tanulmányok elkészítésére.

Gyorsan és keményre száradó szobapadló fénymaz.

Borostyankó olajfénymaz.

Linoleum és zomanefénymaz festékek.

Szobapadló kenőcsök legjobb minőségű sárga, fehér és barna színekben.

Szobapadló szeszfénymazak.

Olajfestékek minden színben.

Nem létezik jobb, mint a **borostyankó olajfénymaz,** amely mint medvefej van ellátva védjeggyel.

Kocsimázolóknak részére:

„Híntó“-fénymaz (legfinomabb angol),

„Schleif“-fénymaz,

„Kerék“-fénymaz,

„Allvány“-fénymaz,

valamint az összes anyagok és kellékek.

festékek, mázólok és fénymazolóknak részére **gyári áron kaphatók.**

Szenzáció! Szenzáció!

Aki akarja, hogy a kályhája szobadisszé váljon, az vegyen füst és szagmentes (törvényesen védett)

Vénus kályhafényt,

annak 5 perc alatt **keféles nélkül** bámulatos ragyogó kályhája lesz.

Kapható: *—7

Gergurov Dániel és Fia

vas-, szén- és festékkereskedésében
ZOMBORBAN, Kossuth Lajos- (tő-) utca.

A Zombori Kereskedelmi és Iparbanknál
kapható

Pesti Hazai Első Takarékpénztár Egyesület
által ujonnan kibocsátott

SORSJEGYEK
napi árfolyam szerint.

Ezen sorsjegyek az első öt éves ciklusban évenként
háromszor sorsoltatnak és pedig: **február hó 5-én,**
június hó 5-én és október hó 5-én

600,000, 300,000, 300,000

koronás főnyereményekkel, azonkívül

50,000, 40,000, 40,000 koronás

mellék- és számos kisebb nyereménnyel.

A vásárlás megkönnyebbitésére a bank fenti **sors-
jegyekre** legjutányosabb kamattal a legmagasabb
előleget nyújt, úgy hogy a vevő a vétel alkalmával
35 koronát tartozik készpénzben lefizetni, míg a többi
tetszés szerinti részletekben törleszthető. Az első rész-
letfizetéssel a vevő megszerzi a sorsjegy iránti kizáró-
lagos játékjogot. 4-3

Első huzás f. évi június hó 5-én lesz.

A G R A A I A

KÉRJEN

G

G

MINDEN

R

R

A

GAZDA

A

az

AGRARIA-tól

ÁRJEGYZÉKET

gőzcseplőkészletekről,
benzinmotorokról
és vetőgépekről. ==

Az árjegyzéket díjtalanul küldjük.

Levélcím:

A G R A R I A

Budapest, Váci-ut 2.

52-21

I

I

A G R A R I A

ITT MEGRENDELHETŐK:

VÁLTÓK
GYÁSZLAPOK
SZÁMLAK
LEVÉLFEJEK
NÉVJEGYEK
ELJEGYZÉSI ÉS
ESKETÉSI KARTYÁK
SÍMA- ÉS
DOMBORNOMATU
MONOGRAMMOK

BITTERMANN NÁNDOR és FIA

== KÖNYV- ÉS KONYOMDAI INTÉZETE ==

Z O M B O R B A N

== A VÁRMEGYE PALOTÁJÁBAN. ==

KÖZSÉGI NYOMTATVÁNYOKBÓL NAGY RAKTÁR.

== **PAPIR- és IRÓSZEREK**
A BEVÁSÁRLÁSI ÁRON. ==

KÖNYVKÖTŐMUNKÁK ELFOGADTATNAK

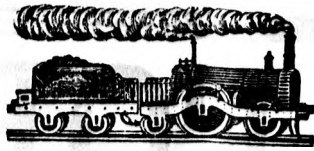
== ÉS A ==
KIÁLLÍTÁSI ÁRON SZÁLLÍTTATNAK.

ITT MEGRENDELHETŐK:

HIRLAPOK
MŰVEK
NAPTÁRAK
TÁBLÁZATOK
FALRAGASZOK
KÖRLEVELEK
TÁNCVIGALMI
MEGHÍVÓK
TÁNCRENDEK
ÉTLAPOK

TELEFON SZÁM: 18.

A „BÁCSKA“ KIADÓHIVATALA.

A magyar királyi államvasutak nyári menetrendje.

ÉRVÉNYES 1906. ÉVI MÁJUS HÓ 1-ÉTŐL.

Oda Budapest—Zimony—Belgrád.														Vissza	
gyorsv.	szem. v.	szem. v.	szem. v.	gyorsv.	szem. v.			szem. v.	szem. v.	gyorsv.	szem. v.	tv. sz. sz.	gyorsv.		
7.00	7.15		1.55	3.20	10.10	ind.	BUDAPEST k. p. u.	érk.	5.45	9.50	1.00	6.55		10.00	
10.15	12.37		6.15	6.36	4.22	érk.	SZABADKA	ind.	11.50	5.05	9.51	1.52		6.37	
10.30	1.27	4.15		6.48	5.30	ind.	SZABADKA	érk.	10.58	7.23	9.39	1.26	9.08	6.26	
	1.56	4.43		7.10	6.02		Csantavér		10.26	6.53		1.26	8.18		
11.05	2.22	5.09		7.25	6.27		Bács-Topolya		10.02	6.31	9.07	12.33	7.31	5.54	
11.23	2.47	5.36		7.42	7.05		Hegyes-Feketehegy		9.31	6.02		12.04		5.37	
11.37	3.07	5.55		7.55	7.27		Verbász		9.06	5.37	8.39	11.45		5.21	
11.51	3.27	6.17			7.46		O-Kér		8.41	5.13		11.19		5.04	
12.03	3.43	6.34			8.13		Kiszás		8.21	4.54		11.03		4.49	
12.20	4.03	6.55		8.37	8.34	érk.	UJVIDÉK	ind.	7.46	4.50	7.56	11.42		4.29	

Oda Szeged-Rókus—Szabadka—Dálya														Vissza		
szem. v.	szem. v.	szem. v.	gyorsv.	szem. v.	tv. sz. sz.	sz. v.			szem. v.	szem. v.	gyorsv.	szem. v.	szem. v.	sz. v.	sz. v.	
3.05	7.48	11.30		4.55	6.30	8.15	ind.	SZEGED-ROK.	érk.	7.06		10.54	2.52	7.58	12.12	
3.22	8.04	11.46		5.11	6.57	8.33		Röszke		6.51		10.40	2.38	7.39	11.57	
3.36	8.18	12.00		5.26	7.28	8.49		HORGOS		6.38		10.28	2.25	7.27	11.44	
3.50	8.31	12.13		5.39	7.51	9.04		Királyhalom		6.25		10.16	2.09	7.16	11.31	
4.05	8.44	12.28		5.52	8.12	9.25		Palió		6.13		10.05	1.58	7.05	11.18	
4.17	8.55	12.40		6.03	8.31	9.38	érk.	SZABADKA	ind.	6.00		9.54	1.47	6.55	11.05	
5.00	10.25	2.02	6.50	7.00			ind.	SZABADKA	érk.	6.50			1.00	6.02	10.35	
5.25	10.50	2.26		7.30				Tavankút		6.17			12.38	5.29	10.09	
5.45	11.13	2.46		7.19				Bajmok		5.53		9.11	12.21	5.05	9.51	
6.16	11.45	3.17		7.41				Nemes-Militics		5.02		8.46	11.45	4.16	9.10	
6.30	11.59	3.31		7.53				érk.	ZOMBOR	ind.	4.40		8.35	11.30	3.56	
7.28		4.00		8.13				Prigl.-Szent-Iván				8.14	10.55		8.14	
7.42		4.13		8.23				Szóna				8.04	10.37		7.53	
7.54		4.24		8.33				érk.	GOMBOS	ind.			7.55	10.26		7.40
9.18		5.25		9.13				ind.	ERDŐD	érk.			7.20	9.17		6.03
9.30		5.37		9.23				érk.	DÁLYA	ind.			7.09	9.05		5.50

Oda Baja—Ujvidék										Vissza			
V. V.	V. V.	V. V.	Sz. V.			Sz. V.	V. V.	V. V.	V. V.				
4.00	7.22	1.15	ind.	BAJA	érk.	8.53	3.23	6.50					
4.11	7.32	1.25		Baja-szállásváros		8.46	3.15	6.42					
4.25	7.45	1.38		Vaskút		8.31	2.59	6.26					
4.51	8.10	2.01		Gara		8.10	2.37	6.00					
5.09	8.26	2.16		Rigyica		7.55	2.17	5.35					
5.37	8.54	2.39		Sztanics		7.38	1.57	5.12					
5.56	9.12	2.56		Gákova		7.14	1.28	4.40					
6.15	9.31	3.14		Nenadics		6.55	1.08	4.16					
6.25	9.41	3.23	érk.	ZOMBOR (étk.)	ind.	6.45	12.57	4.05					
2.25	6.51	3.51	ind.	ZOMBOR (étk.)	érk.	6.10	11.20						
2.31	6.57	3.57		Zombor-vásártér		6.03	11.13						
2.41	7.07	4.07		Fernbach-szállás		5.54	11.04						
2.50	7.16	4.16		Zsárkóvác		5.46	10.56						
3.06	7.30	4.30		O-Sztrapár		5.32	10.42						
3.35	7.49	4.49		Bresztovác		5.16	10.28						
4.05	8.10	5.12		Hódságh		4.48	10.02						
4.46	8.35	5.37		Parabuty		4.29	9.45						
5.00	8.49	5.51		Paraga		4.08	9.25						
5.40	9.16	6.09	ind.	GAJDOBRA	érk.	3.26	9.07						
5.54	9.30	6.23		Bulkesz		3.12	8.55						
6.16	9.45	6.38		Petrovác-Glozsán		3.01	8.44						
6.50	10.10	7.03		Futtak		2.32	8.16						
7.18	10.31	7.25	érk.	UJVIDÉK	ind.	2.07	7.51						

Oda Kiskun-Halas—Bácsalmás—Rigyica										Vissza			
V. V.	V. V.	V. V.			V. V.	V. V.	V. V.						
3.50	11.50	6.00	ind.	KIS-KUN-HALAS	érk.	5.44	2.27	10.24					
4.03	12.03	6.13		Kopolya		5.32	2.14	10.11					
4.20	12.20	6.29		Fehértó		5.16	1.57	9.54					
4.37	12.36	6.45		Terézhalom		5.00	1.40	9.37					
4.58	1.08	7.03		Jankovác		4.48	1.27	9.24					
5.25	1.42	7.23		Mélykut		4.20	1.25	8.44					
5.48	2.05	7.44		Kudics		4.00	1.11	8.15					
5.56	2.13	7.52	érk.	BÁCSALMÁS	ind.	3.51	12.00	8.04					
6.16	2.49	8.14	ind.	BÁCSALMÁS	érk.	3.41	11.21	7.29					
6.36	3.09	8.29		Madarász puszta		3.26	11.01	7.09					
6.49	3.27	8.37		Bácsmadaras		3.18	10.51	6.59					
6.57	3.35	8.44		Sanae puszta		3.11	10.34	6.42					
7.17	4.00	8.53		Katymár		3.00	10.21	6.29					
7.29	4.12	9.03		Legyen puszta		2.49	9.58	6.08					
7.45	4.28	9.16	érk.	RIGYICA	ind.	2.35	9.40	5.50					

Oda Szabadka—Baja										Vissza			
Sz. V.	Sz. V.	Sz. V.	Sz. V.			Sz. V.	Sz. V.	Sz. V.	Sz. V.				
4.50	10.35	1.42	7.05	ind.	SZABADKA	érk.	8.09	12.48	6.20	10.28			
5.25	11.10	2.17	7.38		Caikéria		7.35	12.16	5.48	9.52			
6.03	11.46	2.54	8.09		Bács-Almás		7.13	11.55	5.27	9.22			
6.09	11.51	3.00	8.14		Almás		6.58	11.40	5.12	9.06			
6.33	12.15	3.26	8.42		Bikity-Borsód		6.33	11.15	4.47	8.38			
7.07	13.48	4.00	9.16	érk.	BAJA	ind.	5.55	10.40	4.12	7.52			

Oda Ó-Becse—Ujvidék										Vissza			
Sz. V.	V. V.	Sz. V.			Sz. V.	V. V.	Sz. V.						
4.50	9.45	4.20	ind.	O-BECSE	érk.	6.56	12.43	7.31					
5.12	10.11	4.42		Bács-Földvár		6.35	12.20	7.10					
5.34	10.31	5.02		Csurogh		6.19	11.53	6.53					
5.54	11.02	5.22		Zsablya		5.55	11.19	6.26					
6.09	11.18	5.39		Gospodince		5.29	10.46	6.11					
6.32	11.45	6.02		Temerin		5.13	10.28	5.55					
6.41	11.54	6.11		Járek		4.57	9.59	5.37					
6.54	12.09	6.24	érk.	VASKAPU	ind.	4.43	9.43	5.23					
7.01	12.13	6.25	ind.	VASKAPU	érk.	4.42	9.42	5.22					
7.25	12.40	6.49	érk.	UJVIDÉK	ind.	4.17	9.15	5.06					

Oda Szeged-Rókus—Zenta										Vissza			
Sz. V.	V. V.			Sz. V.	V. V.	Sz. V.							
4.20	1.40	ind.	SZEGED-ROKUS	érk.	8.56	6.03							
4.40	2.04		Röszke		8.36	5.43							
4.57	2.22	érk.	HORGOS	ind.	8.18	5.25							
4.58	2.35	ind.	HORGOS	érk.	7.57	5.08							
5.16	2.58		Bács-Martonos		7.39	4.50							
5.42	3.24		O-Kanizsa		7.25	4.35							
6.04	4.05		Adorján		6.56	4.07							
6.29	4.30	érk.	ZENTA	ind.	6.30	3.40							

Oda Ujvidék—Vaskapu—Titel										Vissza			
Sz. V.	V. V.			Sz. V.	V. V.	Sz. V.							
6.37	5.10	ind.	UJVIDÉK	érk.	6.00	3.01							
7.00	5.37	érk.	VASKAPU	ind.	5.33	2.38							
7.													

433. szám. 1906.

Árlejtési hirdetmény.

Liliomos község előljárósága **folyó évi május hó 27-én (vasárnap) délelőtt 9 órakor** a község házában árlejtést fog tartani, egy ló- és egy bikaistálló felépítésének biztosítása végett.

Mind a két épületre előirányzott 6582 kor. 85 fillér költségnek 10%-a a leteendő bánatpénz.

Részletes feltételek a jegyzőnél.

Liliomoson, 1906. május hó 9-én.

Rákits Miklós, **Nedelyka Gávra,**
jegyző. 3-1 bíró.

403/1906. szám.

PÁLYÁZATI HIRDETMÉNY.

Kunbaja község előljárósága részéről ezennel közhírré tétetik, hogy a vármegyei építészeti szabályrendelet 1. §-a értelmében és a község képviselőtestületének 9/kgy. 1906. számú határozata alapján a község utcai és tereinek szabályozása az új építési vonalak megállapítása céljából szükséges munkálatok biztosítandók. Ennélfogva felhivatnak azon mérnök urak, kik ezen munkálatokat elnyerni óhajtják, hogy ajánlataikat **f. évi május hó 31-éig** a községi előljáróságnál benyujtsák.

Kunbaja, 1906. május hó 9-én.

Az előljáróság.

„FORTUNA“

VÁSÁROLJON SZERENCSE.

OSZTÁLYSORSJEGYET

Herczog Testvérek bankházában

Z O M B O R.

Egy egész 12 korona, egy fél 6 korona, egy negyed 3 korona, egy nyolcad 1-50 korona.

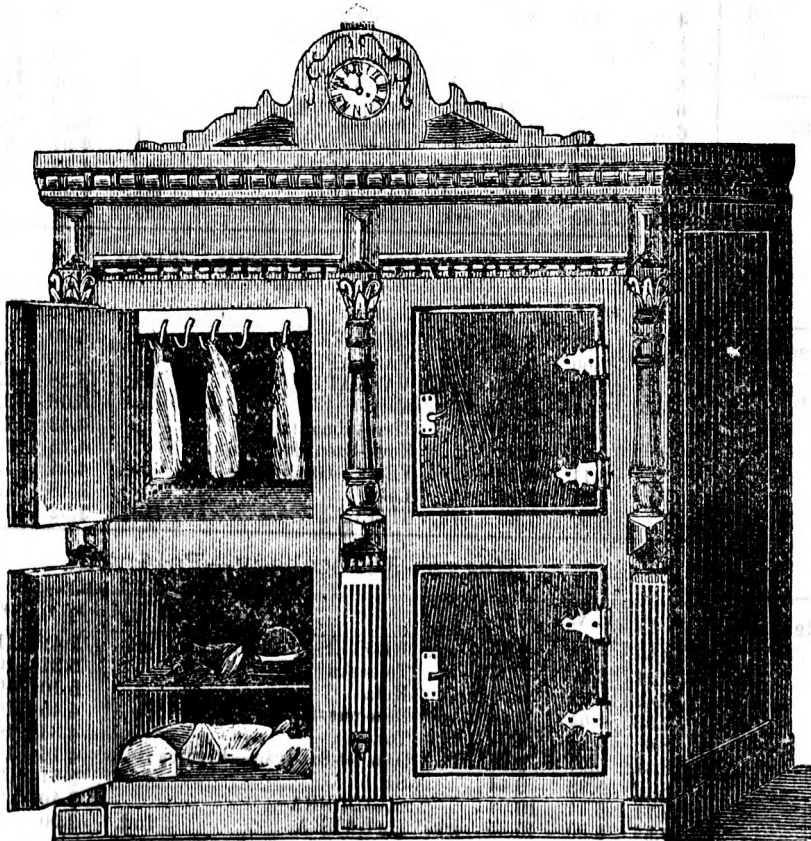
HIRDETÉSEK

FELVÉTELEK

LAPUNK KIADÓHIVATALÁBAN.

GOMBOS NÁNDOR

jégszekrény és fürdőberendezések gyára, épület- és diszműbádogos
ZOMBOR (Bácska).

Dús raktár mindenféle

jégszekrényekben

(vendéglősök, mészárosok és magánosok részére);

fürdőkádakban

és

*-2

konyhafelszerelésekben.

Minden szakmába vágó és rajzszerinti bármilyen nemű bádogárúk elkészíttetnek.

Képes árjegyzék kívánatra bérmentve küldetik.

Javítások olcsón és pontosan.